

بررسی عملکرد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در دولت یازدهم

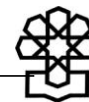
معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین

کد موضوعی: ۲۸۰
شماره مسلسل: ۱۵۵۰۷
شهریورماه ۱۳۹۶

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	مقدمه
۳	۱. الزامات اسناد بالادستی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
۱۶	۲. برنامه‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
۱۷	۳. بررسی شاخص‌های کلان و عملکردی بخش فاوا در دولت یازدهم
۲۰	۴. بررسی تحلیلی عملکرد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
۴۵	۵. مهمترین اهداف کمتر تحقق یافته دولت یازدهم
۵۱	جمع‌بندی
۵۳	منابع و مآخذ

بررسی عملکرد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در دولت یازدهم

چکیده

توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات یک نیاز و خواست همه کشورهای دنیاست تا به کمک آن اقدام به اصلاح ساختارهای فنی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود کنند. در کشورمان نیز در اسناد بالادستی توجه ویژه‌ای به توسعه و به‌کارگیری فناوری‌های نوین به‌ویژه فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا) شده است. سند چشم‌انداز بیست‌ساله ایران و قوانین برنامه‌های پنج‌ساله کشور از مهمترین آنهاست. وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات با داشتن دستگاه‌هایی نظیر شورای اجرایی فناوری اطلاعات، کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات، سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی، شرکت ارتباطات زیرساخت، سازمان فناوری اطلاعات ایران و دیگر دستگاه‌های تابعه، متولی اصلی توسعه و ساماندهی فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور است. دولت یازدهم در روزهای اولیه شروع کار خود ۱۰۵ برنامه عملیاتی برای توسعه فاوا ارائه کرد. در این گزارش عملکرد و نتایج اقدامات دولت در بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات مورد بررسی قرار گرفته است. دولت در توسعه زیرساخت‌ها دستاوردهای مهمی به دست آورده و ارتباطات کشور رشدی تصاعدی داشته است. به‌رغم توسعه مناسب زیرساخت ارتباطات کشور، به‌کارگیری و استفاده از ظرفیت‌های فاواي کشور متناسب با توسعه زیرساخت انجام نشده است. دولت الکترونیکی هنوز در مراحل اولیه است و با وجود اقدامات انجام شده، تعامل بین دستگاه‌های اجرایی به کندی انجام می‌شود. برای راه‌اندازی شبکه ملی اطلاعات، پروژه‌های زیرساختی اجرا شده، اما اقدامات تکمیلی جهت اتصال دستگاه‌ها و بهره‌برداری کامل از شبکه ملی اطلاعات باقی مانده است. شبکه‌های اجتماعی داخلی نیازمند حمایت‌های بیشتر است و خلأهای قانونی مرتبط با شبکه‌های اجتماعی برطرف نشده است. بهینه‌سازی استفاده از باندهای فرکانسی در کشور می‌تواند توسعه نسل‌های جدید شبکه تلفن همراه کشور را تسریع کند و از هزینه‌های آن بکاهد. این بهینه‌سازی در کشور با موانعی همراه شده که نیازمند همکاری بیشتر وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و نهادهای مرتبط دیگر از جمله سازمان صداوسیما و مرکز ملی فضای مجازی است.

مقدمه

فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا) به یکی از مهمترین پیشران‌های توسعه در کشورها تبدیل شده است. امروزه فاوا در همه حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نفوذ پیدا کرده و راهکارهای بهینه‌ای

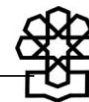
برای اجزای مختلف حوزه‌های مذکور دارد. سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ برجسته‌ترین سند بالادستی کشور است که رسیدن به جایگاه برتر علم و فناوری در منطقه را به‌عنوان هدف تبیین می‌کند. برنامه‌های توسعه پنج‌ساله کشور و سیاست‌های کلان آنها نیز در احکام متعدد به‌طور مبسوط‌تر به استفاده از مزایای مختلف فاوا تأکید دارند. دولت و دستگاه‌ها بر مبنای این احکام، پروژه‌های فاوا را تعریف می‌کنند. شبکه ملی اطلاعات، دولت الکترونیکی، زیرساخت داده‌های مکانی، سامانه‌های مدیریت اطلاعات دستگاه‌های مختلف، سلامت الکترونیک و... تنها چند نمونه از این قبیل پروژه‌ها هستند.

بالغ بر ۳۲ ماده از قانون برنامه پنجم توسعه با حوزه فاوا مرتبطند^۱ و ماده (۴۶) این برنامه را می‌توان تبلور مترقیانه احکام توسعه‌ای در این حوزه دانست. طبق این ماده تکالیفی به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و دیگر نهادها و دستگاه‌های اجرایی محول شده است. پیرو تبصره «۳» ماده (۴۶) قانون برنامه پنجم، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (سازمان فناوری اطلاعات ایران) موظف شده است میزان تحقق این ماده را سالیانه و به‌طور منظم و پس از دریافت گزارش‌های ارائه شده از سوی نهادها و دستگاه‌های اجرایی مکلف به اطلاع نمایندگان مردم در مجلس شورای اسلامی برساند.

دولت و دستگاه‌ها اقدامات مهمی در راستای تأمین زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات و همچنین برای راه‌اندازی کاربردهای مختلف فاوا انجام داده‌اند، اما نیاز کشور به مراتب بیشتر از اقدامات گذشته و حال است. تکمیل شبکه ملی اطلاعات، ساماندهی ترافیک‌های قابل انتقال به داخل کشور، پوشش کامل شبکه ارتباطی برای همه نقاط کشور، افزایش پهنای باند اینترنت، ارتقای سطح و کیفیت خدمات دولت الکترونیکی، توسعه خدمات الکترونیکی دولت، راه‌اندازی سامانه‌های اطلاعاتی مختلف دستگاه‌ها و... از اقداماتی است که انتظار می‌رود کوشش دولت به تحقق آنها بیشتر معطوف شود.

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از جمله وزارتخانه‌هایی است که پس از اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی بسیاری از وظایف تصدیگرانه خود را به بخش خصوصی واگذار کرده است و با واگشایی بازار ارتباطات همراه در سال‌های اخیر جایگاه هدایتگری و حکمرانی تنظیم مقرراتی آن از اهمیت بسیار بیشتری برخوردار است. وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و دستگاه‌های مرتبط با آن باید بتوانند در امر تنظیم مناسبات بازار به‌گونه‌ای عمل کنند که هم بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی داخلی و بین‌المللی جذاب باشد و هم حقوق مصرف‌کنندگان و شهروندان رعایت شود. وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات باید در اجرای نقشه جامع دولت الکترونیکی و طرح‌ها و لوایح مربوط به آن به‌گونه‌ای عمل کند که در نهایت همه دستگاه‌های اجرایی کشور همچون یک بدنه واحد و یکپارچه عمل کنند. از این‌رو در بخش دوم این گزارش به

۱. گزارش بررسی احکام فناوری اطلاعات و ارتباطات در برنامه پنجم توسعه، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، فروردین‌ماه ۱۳۹۰، ص ۱.

تکالیف قانونی مانند قانون تشکیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سیاست‌های عالی مصوب در این بخش پرداخته و سپس عملکرد این وزارتخانه در بخش‌های مختلف بررسی می‌شود.

۱. الزامات اسناد بالادستی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

اگر چهار گزارش عملکرد سالیانه وزیر محترم وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات براساس «دستورالعمل استقرار نظام مدیریت عملکرد در دستگاه‌های اجرایی برابر با بند «ه» ماده سوم آیین‌نامه اجرایی مواد (۸۱) و (۸۲) قانون مدیریت خدمات کشوری»، تدوین، تنظیم و ارائه شده بود، اکنون می‌شد به شیوه‌ای تحلیلی - تجربی به بررسی میزان تحقق برنامه‌های وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات پرداخت، اما بجز چند گزارش مختصر پیرامون وضعیت دسترسی به خدمات ارتباطات در کشور اسناد معتبرتری در دست نیست.

قانونگذار برای چگونگی ارائه گزارش عملکرد در مقاطع معین، چارچوب لازم را تعیین کرده و معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی ریاست‌جمهوری در ششم شهریور ۱۳۸۹، دستورالعمل استقرار نظام مدیریت عملکرد در دستگاه‌های اجرایی را به همه دستگاه‌ها، از آن جمله به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات ابلاغ کرده است.

براساس این دستورالعمل، تدوین برنامه‌های راهبردی نظام مدیریت عملکرد و در پی آن: تدوین اهداف عملیاتی و سالیانه مدیریت عملکرد، نخستین و مهمترین گام استقرار آن، شناخته شده است.

براساس ابلاغیه مذکور، و با در نظر گرفتن:

- برنامه‌های توسعه‌ای کشور،
- برنامه‌های اجرایی،
- تکالیف و مأموریت‌های تعیین شده از سوی مراجع ذیصلاح،
- برنامه‌های شخص وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات،
- برنامه‌های ناشی از سایر تکالیفی که قانون و مجلس شورای اسلامی برعهده وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات گذاشته است.

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات باید برنامه‌های راهبردی و اهداف عملیاتی سالیانه خود را به صورت سندی مدون، تهیه و به تمام واحدهای زیرمجموعه خود ابلاغ می‌کرد.

براساس همان ابلاغیه، باید نظامی برای پاسخگویی عملکرد، مشتمل بر:

- ارزیابی عملکرد سازمان،
- مدیریت و کارمندان،
- برنامه‌های سنجش و ارزیابی عملکرد،

- میزان بهره‌وری.

در وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مستقر می‌شد و وزیر محترم با مدیران واحدهای وابسته به خود، چارچوب مناسبی را بدین منظور توافق و امضا می‌کرد که در برگیرنده پنج مرحله زیر باشد، به این شرح:

۱. تهیه و تدوین اهداف قابل سنجش و شاخص‌های مناسب ارزیابی عملکرد،
 ۲. طرح‌ریزی ملزومات دستیابی به اهداف در قالب شاخص‌های تعیین شده،
 ۳. انجام کارها و نظارت بر پیشرفت اهداف و شاخص‌ها مطابق زمان‌بندی از پیش تعیین شده،
 ۴. گزارش‌دهی نتایج به صورت ادواری،
 ۵. ارزیابی نتایج به صورت ادواری و ارائه بازخورد و تعدیل طرح‌های بعدی براساس بازخوردها.
- قانون صراحت دارد که وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات باید نظام تحلیل داده‌های عملکرد خود را به نحوی مستقر کند که تبدیل داده‌های جمع‌آوری شده در سطوح مختلف به دانش قابل استفاده در جهت بهبود عملکرد در سطوح مذکور عملی شود و وزیر محترم باید نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل عملکرد را در قالب طرح‌ها و پروژه‌های بهبود در سطوح سازمان، مدیران و کارکنان تدوین کرده و به اجرا بگذارد؛ به علاوه این که تمام مراحل و مفاد این دستورالعمل را به صورت رایانه‌ای در قالب نظام جامع مدیریت عملکرد طراحی و مستقر کند.

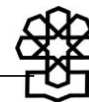
۱-۱. شرح وظایف و مأموریت‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

الف) هدف

اعمال حاکمیت بر طیف فرکانس و حفاظت از حقوق رادیویی کشور در سطح منطقه و بین‌الملل و تمرکز امور سیاستگذاری، تدوین ضوابط و استانداردها و نظارت بر حسن اجرای آنها در بخش‌های مختلف ارتباطات پستی و مخابراتی و فناوری اطلاعات نظیر خدمات جدید و متعارف پستی، مخابراتی، فناوری اطلاعات، ارتباطات فضایی، ارتباطات رادیویی، انتقال داده‌ها، انتقال صدا و تصویر، سنجش از دور، ارتباطات رایانه‌ای و ایجاد بستر مناسب برای ارتباطات و آمایش و پردازش اطلاعات و روش‌های دورسنجی و پشتیبانی آنها و همچنین سیاستگذاری در زمینه توسعه امکانات و خدمات ارتباطی مذکور، هماهنگ با آخرین پیشرفت‌های علمی، تجربی و فناوری اطلاعات در جهان.

ب) وظایف

۱. تدوین سیاست‌ها و ضوابط کلی در زمینه توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات.
۲. سیاستگذاری و برنامه‌ریزی کلان و هدایت و نظارت بر شبکه‌های پستی، پست‌بانک و مخابراتی و فناوری اطلاعات کشور.

۳. سیاستگذاری برای فعالیت بخش غیردولتی در قلمرو شبکه‌های غیرمادر بخش پست و مخابرات و صدور مجوز ایجاد شبکه‌های مستقل و موازی پستی و مخابراتی با رعایت اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و حسب مجوز هیئت وزیران.
۴. ایجاد، نگهداری، بهره‌برداری و توسعه شبکه‌های مادر پستی و مخابراتی کشور.
۵. تنظیم، مدیریت و کنترل فضای فرکانسی کشور و تدوین مقررات و تصویب ضوابط و جداول و معیارهای استفاده بهینه از فرکانس و مدارهای ماهواره‌ای و نظارت و حاکمیت بر طیف و جدول ملی فرکانس کشور.
۶. صدور مجوز تأسیس و بهره‌برداری واحدهای ارائه خدمات پستی و مخابراتی و فناوری اطلاعات در سطح کشور در چارچوب قوانین و مقررات و با رعایت اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۷. طراحی و تدوین نظام ملی فناوری اطلاعات کشور.
۸. توسعه و ترویج ارتباطات و فناوری اطلاعات در کشور و تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز آن به‌منظور دسترسی آحاد مردم به خدمات پایه ذیربط.
۹. تصویب سیاست‌ها و هدایت امور مربوط به طرح و چاپ و انتشار تمبر و اوراق بهادار پستی و صدور اجازه ورود و استفاده و ساخت ماشین‌های نقش تمبر و اعمال نظارت بر کلیه امور مربوط به آن.
۱۰. عضویت در اتحادیه‌ها و مجامع بین‌المللی ارتباطی و فناوری اطلاعات به نمایندگی از سوی دولت و اهتمام به انجام تعهدات و قراردادهای بین‌المللی و دوجانبه پستی و پست‌بانک و مخابراتی و فناوری اطلاعات.
۱۱. تدوین و پیشنهاد استانداردهای ملی مربوط به ارتباطات و فناوری اطلاعات در کشور به مراجع ذیربط.
۱۲. اعمال استانداردها، ضوابط و نظام‌های کنترل کیفی و تأیید نمونه تجهیزات (Type Approval) در ارائه خدمات و توسعه و بهره‌برداری از شبکه‌های مخابراتی، پستی و فناوری اطلاعات در کشور.
۱۳. تدوین ضوابط حل اختلاف و تعیین اسناد مورد قبول محاکم قضایی در اختلافات و تخلفات مربوط به ارتباطات و فناوری اطلاعات و ارائه به دولت جهت طی مراحل قانونی.
۱۴. فراهم نمودن زمینه مشارکت بخش غیردولتی در توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات.
۱۵. حمایت از تحقیق و توسعه برای استفاده وسیع‌تر فناوری جدید در زمینه فناوری اطلاعات و اشاعه فرهنگ کاربردی آنها.
۱۶. حفاظت و حراست و عدم ضبط و افشای انواع مراسلات و امانات پستی و همچنین مکالمات تلفنی و مبادلات شبکه اطلاع‌رسانی و اطلاعات مربوط به اشخاص حقیقی و حقوقی طبق قانون.

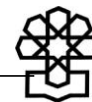
۱۷. نظارت کلان بر فعالیت‌های بخش غیردولتی در امور مربوط به مخابرات، پست، پست‌بانک، خدمات هوایی (پیام) و فناوری اطلاعات در چارچوب قوانین و مقررات و با رعایت اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.

۱-۲. وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان‌های زیرمجموعه آن

تدوین سیاست‌ها و ضوابط کلی در زمینه توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات، ایجاد، نگهداری، بهره‌برداری و توسعه شبکه‌های مادر پستی و مخابراتی کشور، طراحی و تدوین نظام ملی فناوری اطلاعات کشور، توسعه و ترویج ارتباطات و فناوری اطلاعات در کشور و تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز آن به منظور دسترسی آحاد مردم به خدمات پایه ذیربط از جمله مهمترین وظایف این وزارتخانه قلمداد می‌شود که سازمان‌های زیرمجموعه آن - که در ادامه معرفی خواهند شد - در مسیر تحقق این اهداف نقش بسزایی را ایفا می‌کنند.

الف) سازمان‌های تابعه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات عبارتند از:

- شرکت ارتباطات زیرساخت
- سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی
- سازمان فناوری اطلاعات ایران
- پست بانک ایران
- شرکت پست ایران
- سازمان فضایی ایران
- پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات
- پژوهشگاه فضایی ایران
- شرکت خدمات هوایی پیام
- دانشکده علمی کاربردی پست و مخابرات
- موزه ارتباطات
- ب) نهادهای تابعه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات:
 - کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات
 - شورای اجرایی فناوری اطلاعات
 - شورای تمبر

– شرکت ارتباطات زیرساخت

بنا به پیشنهاد شماره ۱۰۰/۱۳۸۹۸ مورخ ۱۳۸۳/۵/۱۴ وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و به استناد مواد (۲) و (۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۷۹ و مصوبه شماره ۱۶/۷۶۰ مورخ ۱۳۸۲/۴/۲۴ شورای عالی اداری در اجرای بند «ب» ماده (۱) قانون مذکور و نیز پیرو سیاست‌ها و برنامه‌های کلان نظام جمهوری اسلامی در راستای ابلاغ سیاست‌های اصل چهل و چهارم قانون اساسی، شرکت طرح و توسعه شبکه‌های مخابراتی به شرکت ارتباطات زیرساخت تغییر یافت و از آن زمان به بعد به‌عنوان شرکتی مستقل از شرکت مخابرات ایران فعالیت خود را آغاز کرد.

در اساسنامه این شرکت هدف از تأسیس آن راهبری، مدیریت و ساماندهی در زمینه ایجاد، توسعه، تأمین، نظارت، نگهداری و بهره‌برداری از شبکه ارتباطات زیرساخت کشور و اتخاذ تدابیر و انجام اقدامات لازم در راستای حصول اطمینان از تأمین ارتباطات زیرساخت راه دور و بین‌الملل و... تعیین شده است.

برخی از وظایف شرکت ارتباطات زیرساخت عبارتند از:

- ارزیابی عملیات نگهداری و پشتیبانی سیستم‌های مخابراتی اعم از سوئیچ‌های شهری و بین‌الملل، دیتا، کابل، ماکروویو، ماهواره، نیرو و ساختمان.
- نگهداری و بهره‌برداری و برقراری ارتباطات بین‌المللی شامل ارتباطات تلفنی، دیتا، تلویزیونی و... از طریق ایستگاه‌های زمینی.
- نظارت بر اجرای عملیات نگهداری سیستم‌های انتقال اعم از (ماکروویو، فیبر نوری، کابل کوکاسیال) طبق ضوابط و دستورالعمل‌های مربوطه.
- تعیین سیاست‌های نگهداری و بهره‌برداری از سیستم‌ها و دستگاه‌های مخابراتی.
- انجام مهندسی عملیات و بهره‌برداری سیستم‌های ماکروویو، مراکز سوئیچ راه دور و بین‌الملل، ایستگاه‌های زمینی ارتباطات ماهواره، تلکس و دیتا.
- تأمین و حفظ کیفیت مطلوب ارتباطات راه دور کشور طبق استانداردهای بین‌الملل.
- ارائه پهنای باند به اپراتورهای داخلی و خارجی و ترانزیت ارتباطات.
- مدیریت پهنای باند لینک‌های بین‌الملل و بالانس ترافیک مربوطه.
- مدیریت پهنای باند داخلی.

سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات

سازمان فناوری اطلاعات به‌عنوان یکی از سازمان‌های وابسته به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، مرجع اصلی مدیریت و توسعه فناوری اطلاعات در کشور به شمار می‌رود. فعالیت این سازمان از سال

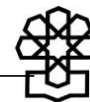
۱۳۷۱ در قالب مجری طرح دیتا و سپس امور ارتباطات دیتا شرکت مخابرات ایران آغاز به کار کرد. در سال ۱۳۸۲ براساس مصوبه شورای عالی اداری، امور ارتباطات دیتا به شرکت ارتباطات داده‌ها تبدیل شد. در سال ۱۳۸۴ براساس مصوبه هیئت وزیران، شرکت ارتباطات داده‌ها به شرکت فناوری اطلاعات تغییر نام داد و در سال ۱۳۸۶ شرکت فناوری اطلاعات از شرکت مخابرات ایران منفک و در راستای اجرای اصل چهل و چهارم قانون اساسی به‌طور مستقیم تحت نظر وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات قرار گرفت. در سال ۱۳۹۰ شورای عالی اداری عنوان شرکت را به‌عنوان سازمان فناوری اطلاعات ایران اصلاح و ابلاغ کرد و در سال ۱۳۹۱ هیئت وزیران اصلاحیه اساسنامه جدید سازمان فناوری اطلاعات ایران را در راستای امکان اجرای وظایف محوله حاکمیتی اصلاح و ابلاغ کرد. در آذر سال ۱۳۹۲ نیز با موافقت دولت به‌منظور توسعه خدمات عمومی اجباری از قبیل خدمات پایه مخابراتی، خدمات پایه پستی و خدمات پایه الکترونیک در مناطق کمتر توسعه‌یافته، سازمان فناوری اطلاعات ایران به فهرست سازمان‌های توسعه‌ای افزوده شد. اهم وظایف این سازمان عبارت است از:

- مدیریت حمایت و ساماندهی امور مربوط به امنیت فضای تبادل اطلاعات، نرم‌افزار و سخت‌افزار، بالا بردن آمادگی الکترونیکی، توسعه اینترنت، توسعه فناوری اطلاعات و کاربردهای آن در کشور.
- مدیریت و نظارت بر یکپارچه‌سازی فعالیت‌های حوزه فناوری اطلاعات و کاربردهای الکترونیکی.
- هدایت بخش فناوری اطلاعات کشور به‌عنوان کارگزار وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و ارائه پیشنهاد سیاست‌های حمایتی از بخش خصوصی برای فراگیر کردن کاربرد فناوری اطلاعات در کشور.

- کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات و سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی

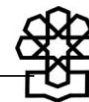
بدنه تنظیم مقررات حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات در بیشتر کشورها از دو بخش وضع‌کننده مقررات و مجری تشکیل می‌شود. مقررات حوزه فاوای کشورمان توسط کمیسیون تنظیم مقررات اتخاذ می‌شود و طبق قانون تشکیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی در جایگاه بازوی اجرایی این کمیسیون، تصمیمات کمیسیون تنظیم مقررات را اجرایی می‌سازد. بررسی مصوبات جدیدتر کمیسیون تنظیم مقررات نشان می‌دهد که برخی بخش‌های دیگر وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مانند سازمان فناوری اطلاعات نیز عملاً در اجرای برخی از مصوبات کمیسیون، وظایفی را برعهده گرفته‌اند، اما بررسی بودجه‌های سنواتی نشان می‌دهند که بیش از ۹۵ درصد از درآمدهای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات به فعالیت‌های سازمان تنظیم مقررات بستگی دارد^۱ و از این نظر این سازمان راهبردی‌ترین بخش وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است. اساسنامه سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی در سال ۱۳۸۸ به تصویب رسیده است. وظایف و اختیارات سازمان مذکور طبق اساسنامه عبارتند از:

۱. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۳.

۱. صدور پروانه فعالیت و بهره‌برداری برای ارائه هرگونه خدمات مخابراتی، پستی و فناوری اطلاعات شامل شرایط، ضوابط و چگونگی جبران خسارات ناشی از عدم اجرای آنها در چارچوب مصوبات کمیسیون.
۲. تدوین و پیشنهاد استانداردهای ملی مربوط به ارتباطات و فناوری اطلاعات در کشور به مراجع ذیربط و اعمال استانداردها و ضوابط و نظام‌های کنترل کیفی و تأیید نمونه تجهیزات در ارائه خدمات و توسعه و بهره‌برداری از شبکه‌های مخابراتی، پستی و فناوری اطلاعات در کشور.
۳. تدوین و ارائه پیشنهاد درخصوص تعیین فعالیت‌ها و بهره‌برداری غیرمجاز پستی، مخابراتی و فناوری اطلاعات، تعیین جریمه در هر مورد و اعلام اعمال آن در چارچوب و مقررات پس از طی مراحل قانونی.
۴. تدوین و تنظیم مقررات، آیین‌نامه‌ها، جدول‌های تعرفه و نرخ‌های کلیه خدمات در بخش‌های مختلف ارتباطات و فناوری اطلاعات، تعیین کف یا سقف آنها به منظور حصول اطمینان از رقابت سالم و تداوم ارائه خدمات و رشد کیفی آنها برای تصویب کمیسیون در چارچوب قوانین و مقررات.
۵. وصول مبالغ حق‌الامتیاز صدور پروانه، هزینه استفاده از فرکانس، هزینه جبران خسارت و سایر وجوهی که طبق قوانین و مقررات مربوط به تصویب می‌رسد و واریز آن به حساب‌های خزانه.
۶. نظارت بر عملکرد دارندگان پروانه‌ها در چارچوب مفاد پروانه‌های صادر شده و رسیدگی به تخلفات و ملزم نمودن آنان به انجام تعهدات و وظایف از طریق صدور اخطاریه یا لغو موقت یا دائم امتیازها و پروانه‌های بهره‌برداری.
۷. تدوین و پیشنهاد دستورالعمل‌ها و ضوابط مربوط به اتصال متقابل شبکه‌های مخابراتی و رایانه‌ای از نظر امنیت، ایمنی اتصالات و تعرفه‌های آنها به کمیسیون و نظارت بر اعمال صحیح آنها.
۸. تنظیم، مدیریت و کنترل فضای فرکانسی کشور و تدوین مقررات و تصویب ضوابط و جداول و معیارهای استفاده بهینه از فرکانس و نظارت و حاکمیت بر طیف و جدول ملی فرکانس در چارچوب قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - مصوب ۱۳۸۲ - و سایر قوانین و مقررات مربوط.
۹. تدوین و پیشنهاد دستورالعمل‌ها به کمیسیون و اعمال مصوبات در موارد ذیل:
 - الف) چارچوب توافق‌نامه‌های درجه و سطح خدمات به منظور شفاف‌سازی کیفیت خدمات در مقابل هزینه آن در شبکه‌های پستی، مخابراتی و فناوری اطلاعات.
 - ب) نامگذاری دامنه‌ها (Domain Names)، تعیین شماره‌ها و کدها در شبکه‌های پستی، مخابراتی و فناوری اطلاعات.
 - پ) حمایت از حقوق استفاده‌کنندگان خدمات پستی، مخابراتی و فناوری اطلاعات و نظارت مستمر بر اعمال صحیح آنها.

- ت) تدوین و پیشنهاد دستورالعمل‌های لازم به منظور تنظیم روابط ارائه‌کنندگان خدمات پستی، مخابراتی و فناوری اطلاعات.
- ث) پیشنهاد اصلاح و تجدید ساختار بخش به کمیسیون.
- ج) حمایت از گسترش حضور و مشارکت بخش غیردولتی در توسعه فعالیت‌های پستی، مخابراتی و فناوری اطلاعات و نظارت مستمر بر اعمال صحیح آنها.
- چ) پیشنهاد اصلاح قوانین پستی، مخابراتی و ارتباطی به مراجع ذیصلاح قانونی.
۱۰. انجام وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مندرج در قانون استفاده از بی‌سیم‌های اختصاصی و غیرحرفه‌ای - مصوب ۱۳۴۵- و اصلاحات بعدی آن و تعهدات بین‌المللی مرتبط که جمهوری اسلامی ایران براساس قانون ملزم به رعایت آنها می‌باشد.
۱۱. انجام امور تحقیقاتی و ارائه آموزش‌های تخصصی مرتبط و اطلاع‌رسانی عمومی در زمینه ارتباطات مجاز رادیویی با استفاده از توانمندی‌های بخش‌های دولتی و غیردولتی.
۱۲. تهیه و انتشار گزارش‌های دوره‌ای از وضعیت و کیفیت ارائه خدمات پستی، مخابراتی و فناوری اطلاعات در کشور و مقایسه تطبیقی آن در منطقه و جهان.
۱۳. حمایت از صاحبان صنایع، انجمن‌ها و اتحادیه‌های ارائه‌کنندگان خدمات مخابراتی و ارتباطی و هدایت و راهبری آن.
۱۴. انجام امور مرتبط که با رعایت قوانین و مقررات مربوط از طرف وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات ارجاع می‌گردد.
۱۵. نمایندگی، عضویت و حضور در مجامع و اتحادیه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی ذیربط به منظور حفظ منافع ملی در چارچوب سیاست‌های کلی نظام و با رعایت قوانین و مقررات مربوط.
- کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات نهادی است که وظیفه سیاست‌گذاری، تدوین و تصویب مقررات را در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات و پست را برعهده دارد. قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، وظایف این کمیسیون را به شرح ذیل بیان می‌کند:
- الف) اصلاح و تجدید ساختار بخش‌های ارتباطی کشور.
- ب) تصویب ضوابط و مقررات مربوط به صدور پروانه فعالیت برای ایجاد شبکه و ارائه خدمات ارتباطی و فناوری اطلاعات در قلمرو شبکه‌های غیر مادر.
- پ) تعیین سیاست نرخ‌گذاری و تصویب تعرفه و نرخ ارائه خدمات در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات و تصویب جداول و نرخ‌های کلیه خدمات ارتباطی.
- ت) تدوین مقررات ارتباطی کشور و نظارت بر حسن اجرای آن.
- ث) سیاست‌گذاری در خصوص صدور مجوز فرکانس و تعیین و دریافت حق امتیاز صدور مجوز.

جدول ۱. تعداد مصوبات کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات

ردیف	محورهای اصلی	تعداد مصوبات
۱	خدمات همراه	۳۶
۲	خدمات ثابت	۱۲۶
۳	ارتباطات رادیویی	۲۱
۴	پست	۳۵
۵	مقررات عمومی	۷۷
	مجموع	۲۹۵

مأخذ: سایت سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی، مرداد ۱۳۹۶ (www.cra.ir)

همان‌طور که جدول ۱ نشان می‌دهد تعداد ۲۹۵ عنوان مصوبه از کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات صادر شده است.

– سازمان فضایی ایران

کشورمان یکی از معدود کشورهای منطقه خاورمیانه است که سابقه طولانی در زمینه ارتباطات ماهواره‌ای دارد و از سال ۱۳۴۸ با عضویت در برخی از مجامع بین‌المللی مرتبط با فضا خود را به‌عنوان کشوری پیشرو در امر هوافضا به دنیا معرفی کرده است. براساس مواد (۸) و (۹) مصوبه ۶۸۱۵۹ مورخ ۱۳۸۲/۹/۲۲ مجلس شورای اسلامی، شورای عالی فضایی با ریاست رئیس‌جمهور و عضویت نهادهای ذیربط تشکیل شد و براساس همین مصوبه سازمان فضایی ایران تأسیس شد.

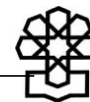
مدیریت فعالیت‌های حاکمیتی توسعه فناوری فضایی و استفاده صلح‌آمیز از فضای ماورای جو به عهده سازمان فضایی ایران می‌باشد. در دولت نهم، این سازمان و پژوهشگاه فضایی مرتبط با آن به حوزه ریاست‌جمهوری ملحق شدند. اما، با آغاز دولت یازدهم، این سازمان دوباره به‌عنوان یکی از سازمان‌های زیرمجموعه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات درآمد.

وظایف و اختیارات سازمان فضایی ایران در ماده (۳) اساسنامه این سازمان به شرح زیر تعریف شده است:

الف) انجام امور مطالعاتی، پژوهشی، طراحی، مهندسی و اجرا در زمینه فناوری‌های خدمات فضایی و سنجش از راه دور و تقویت شبکه‌های فضایی در داخل و خارج از کشور و تجمیع فعالیت‌های حاکمیتی مرکز سنجش از راه دور ایران و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات.

ب) تهیه و تنظیم برنامه‌های میان‌مدت و بلندمدت در بخش فضایی کشور با همکاری دستگاه‌های ذیربط برای پیشنهاد به مراجع ذیربط.

- پ) انجام مطالعات به‌منظور تدوین سیاست‌های طراحی، ساخت، پرتاب و استفاده از ماهواره‌های تحقیقاتی و کاربردی و ارائه خدمات فضایی برای پیشنهاد به مراجع ذیصلاح قانونی.
- ت) انجام تحقیقات، طراحی، ساخت و پرتاب ماهواره‌های تجاری، علمی و تحقیقاتی و طراحی و ساخت مرکز کنترل و پرتاب ماهواره‌های ملی با همکاری دستگاه‌های ذیربط.
- تبصره- امور یادشده بجز پرتاب و مرکز کنترل ماهواره‌ای می‌تواند توسط بخش غیردولتی تحت نظارت سازمان انجام شود.
- ث) برنامه‌ریزی به‌منظور هدایت و گسترش استفاده صلح‌آمیز از فضای ماورای جو و اجرام سماوی و نجوم و فناوری فضایی، تقویت شبکه‌های ارتباطی ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی توسط بخش‌های دولتی، تعاونی، خصوصی و نظارت بر اجرای آنها در چارچوب سیاست‌های کلان کشور.
- ج) مطالعه، پژوهش، توسعه فناوری و آموزش‌های کاربردی خاص در زمینه توسعه علوم و فناوری‌های فضایی.
- چ) بررسی نیازها و اجرای پروژه‌های ماهواره‌ای و سایر فناوری‌های مورد نیاز برای توسعه فناوری فضایی در چارچوب قوانین و مقررات مربوط.
- ح) مشارکت در اجرای پروژه‌های ماهواره‌ای ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی در چارچوب سیاست‌های کلی نظام و سایر قوانین و مقررات مربوط.
- خ) اعمال وظایف حاکمیتی محوله از طریق ارائه سیگنال بخش فضایی (اعم از صوت، تصویر و داده) به متقاضیان در بخش زمینی، اعطای مجوز برای فعالیت در فضا به‌منظور مدیریت یکپارچه بخش فضایی کشور و بهره‌برداری منسجم و هماهنگ از فناوری و امکانات فضایی شامل ماهواره‌ها، شبکه ماهواره اختصاصی یا ملی (شامل موبایل ماهواره‌ای)، ایستگاه‌های اخذ مستقیم، ایستگاه‌های ارسال مستقیم و کنترل ماهواره‌ها در چارچوب ضوابط و مقررات مربوط.
- د) دریافت تعرفه‌های مصوب عرضه خدمات فضایی و اعطای مجوز فعالیت در فضا.
- ذ) تعیین صلاحیت پیمانکاران و مشاوران غیردولتی برای انجام امور اجرایی و تحقیقاتی فضایی در بخش‌های مختلف کشور در چارچوب قوانین و مقررات مربوط.
- ر) نمایندگی، عضویت و حضور در مجامع و اتحادیه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی مربوط، به‌منظور حفظ منافع ملی در چارچوب سیاست‌های کلی نظام و سایر قوانین و مقررات مربوط.
- ز) اجرای برنامه‌های همکاری منطقه‌ای و بین‌المللی در امور فضایی در چارچوب سیاست‌های کلی نظام.
- ژ) مدیریت و بهره‌برداری از موقعیت‌های مداری و ماهواره‌ای و هماهنگی با دستگاه‌های مسئول و پیگیری برای ثبت بین‌المللی آنها به‌منظور استفاده بهینه از منابع فضایی.

س) مطالعه و برنامه‌ریزی برای تأمین بخش فضایی مورد نیاز تمام شبکه‌های ماهواره‌ای کشور به‌منظور ارائه خدمات ماهواره از طریق ماهواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی در چارچوب قوانین و مقررات.

ش) تهیه و تدوین مقررات و آیین‌نامه‌های مرتبط با شرح وظایف مندرج در ماده (۹) قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - مصوب ۱۳۸۲- و پیشنهاد به مراجع قانونی برای تصویب.

ص) ایجاد بایگانی ملی و تمرکز در نگهداری و طبقه‌بندی و بهنگام‌سازی اطلاعات فضایی.

تبصره «۱» - سازمان موظف است، برای انجام امور و وظایف محول شده از حداکثر توان بخش‌های غیردولتی در چارچوب سیاست‌های کلی نظام استفاده کند.

تبصره «۲» - مسئولیت تعیین صلاحیت امنیتی درخصوص بندهای «خ» و «ذ» این ماده با مراجع ذیربط خواهد بود.

تبصره «۳» - سازمان مجاز است به‌منظور انجام امور و وظایف محول با تأیید شورای گسترش آموزش عالی کشور نسبت به تأسیس مرکز تحقیقات فضایی (پژوهشکده یا پژوهشگاه) و نیز ایجاد شرکت در چارچوب قوانین و مقررات، اقدام کند.

تبصره «۴» - درخصوص بند «د» سازمان مکلف است، براساس نرخ‌هایی که به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید، اقدام و وجوه حاصل را به حساب درآمد عمومی (نزد خزانه‌داری کل) واریز کند. معادل صد درصد اعتبار یادشده از محل ردیف اعتباری در قوانین بودجه در اختیار سازمان قرار می‌گیرد تا پس از مبادله موافقتنامه با معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهوری هزینه شود.

- شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران

اساسنامه شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران طبق اصل هشتادوپنجم (۸۵) قانون اساسی، مشتمل بر ۳۴ ماده و ۱۵ تبصره در جلسه مورخ ۱۳۹۵/۴/۱۳ کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی تصویب گردید و پس از موافقت مجلس با اجرای آزمایشی آن به مدت پنج سال در تاریخ ۱۳۹۵/۵/۶ به تأیید شورای نگهبان رسید.

ماده (۵) اساسنامه شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران، وظایف و اختیارات این شرکت را به‌صورت زیر تبیین می‌کند:

۱. تدوین راهبردها و سیاست‌ها، اهداف کلان و برنامه‌های اجرایی شرکت، جهت توسعه و بهبود ارائه خدمات پایه پستی و ارائه خدمات غیرپایه پستی در مناطق محروم و سایر مناطق کشور براساس

مصوبات کمیسیون مادامی که بخش خصوصی (سایر کارورها) تمایلی به سرمایه‌گذاری و فعالیت در این مناطق نداشته باشد.

۲. بررسی و مطالعه فضای کسب‌وکار و شناخت نیازهای پستی جامعه و ایجاد زمینه‌های لازم برای توسعه و به‌کارگیری فناوری‌های نوین، انتقال دانش فنی و حمایت از توسعه فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی در زمینه‌های تخصصی مرتبط با اهداف و وظایف شرکت با رعایت مصوبات کمیسیون.

۳. ارائه خدمات پایه پستی در سراسر کشور با التزام به ارائه خدمات غیرپایه پستی در مناطق محروم و سایر مناطق کشور مادامی که بخش خصوصی (سایر کارورها) تمایلی به سرمایه‌گذاری و فعالیت در این مناطق نداشته باشد.

تبصره - تشخیص عدم وجود و تمایل بخش خصوصی و کیفیت مطلوب و مورد انتظار در شاخص‌های مرتبط با سرعت، دقت و امنیت خدمات براساس مصوبات کمیسیون برعهده کمیسیون مذکور می‌باشد.

۴. ایجاد زمینه ارائه خدمات نوین پستی در چارچوب مصوبات کمیسیون.

۵. عضویت در نهادها و انجمن‌ها و اتحادیه‌های تخصصی ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی و شرکت در مجامع، گردهمایی‌ها و همایش‌های مربوط، در زمینه‌های مرتبط با وظایف شرکت به نمایندگی از طرف وزارت.

۶. تأمین زیرساخت‌های لازم برای ارتقای امنیت خدمات پستی.

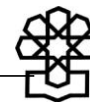
۷. تهیه طرح و انتشار تمبر و اوراق بهادار پستی برای مصارف جاری و یادبود، هماهنگ با فرهنگ و آرمان انقلاب اسلامی ایران، در جهت نشر و بیان مواضع آن در داخل و خارج کشور، قبول مشترکین تمبر و مدیریت بر رسانه‌های اعتباردهی به دستگاه‌های نقش تمبر.

۸. مدیریت نشانی مکان‌های کشور مبتنی بر بانک اطلاعاتی شناسه (کد) پستی ده رقمی موضوع قانون الزام اختصاص شماره ملی و شناسه پستی برای کلیه اتباع ایرانی، مصوب ۱۳۷۶/۲/۱۷ و بهنگام‌سازی اطلاعات مرتبط با شناسه پستی و ایجاد پایگاه نشانی استاندارد مبتنی بر اطلاعات جغرافیایی (GNAF).

۹. ایجاد امکان بهره‌برداری دارندگان پروانه فعالیت، دستگاه‌های اجرایی و سایر متقاضیان از بانک اطلاعات شناسه پستی ده‌رقمی با رعایت قوانین و مقررات مربوط.

تبصره - ارائه خدمات صندوق پست فیزیکی - الکترونیکی در چارچوب قوانین و مقررات کشور بدون ایجاد انحصار توسط شرکت مجاز است و ارائه این خدمات به‌منزله انحصار توسط شرکت نیست.

۱۰. انجام عملیات تجزیه و مبادلات کلیه مرسولات و محموله‌های پستی بین‌المللی در دفاتر مبادله بین‌الملل (هاب پستی) براساس مصوبات کمیسیون.

۱۱. نظارت بر قبول، حمل و رهسپاری و توزیع کلیه مرسولات خرید و فروش اینترنتی و همچنین مدیریت وجوه حاصله در سطح داخلی و بین‌المللی (درگاه) به‌منظور تحقق شاخص‌های سرعت، دقت و امنیت مطابق استانداردهای تعیین‌شده.

تبصره - راهبری شرکت حاکمیتی خدمات هواپیمایی پیام که صد درصد (۱۰۰٪) سهام آن به این شرکت تعلق دارد با وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است.

۳-۱. بررسی برنامه چشم‌انداز و برنامه توسعه پنجم مرتبط با وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی

سند چشم‌انداز به‌عنوان یکی از اسناد بالادستی رویکرد مدیرانه‌ای به فناوری داشته است به نحوی که جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ به‌صورت زیر به تصویر کشیده شده است:

«ایران کشوری است توسعه‌یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام‌بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین‌الملل» منظور از منطقه مذکور در سند چشم‌انداز همان‌گونه که در خود سند نیز به آن اشاره شده است منطقه آسیای جنوب غربی شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه است. فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌عنوان یک فناوری کلیدی و اثرگذار در توسعه باید نقش خود را در توسعه و دستیابی به جایگاه اول فناوری منطقه ایفا کند.

قانون برنامه پنجم توسعه

بالغ بر ۳۲ ماده از قانون برنامه پنجم توسعه با حوزه فاوا مرتبطند.^۱ ماده (۴۶) برنامه را می‌توان تبلور مترقیانه احکام توسعه‌ای در این حوزه دانست. طبق این ماده تکالیفی به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و دیگر نهادها و دستگاه‌های اجرایی محول شده است. پیرو تبصره «۳» ماده (۴۶) قانون برنامه پنجم، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (سازمان فناوری اطلاعات ایران) موظف شده است میزان تحقق این ماده را سالیانه و به‌طور منظم و پس از دریافت گزارش‌های ارائه شده از سوی نهادها و دستگاه‌های اجرایی مکلف به اطلاع نمایندگان مردم در مجلس شورای اسلامی برساند.

ماده (۴۶) قانون برنامه پنجم دارای ۱۰ بند، ۶ قسمت و ۵ تبصره است که هر یک شامل چندین حکم می‌شود. بیش از یک‌سوم احکام فاوای برنامه پنجم در ماده (۴۶) آمده است و ابعاد مختلفی از جمله زیرساخت‌های فاوا و خدمات و کاربردهای فاوا در کشور را شامل می‌شود.

۱. گزارش بررسی احکام فناوری اطلاعات و ارتباطات در برنامه پنجم توسعه، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، فروردین‌ماه ۱۳۹۰، ص ۱.

پروژه‌های اقتصاد مقاومتی

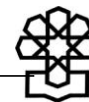
ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی، برنامه‌های ملی اقتصاد مقاومتی را در ۱۲ عنوان مطرح کرده است. هریک از برنامه‌های ملی اقتصاد مقاومتی نیز دارای چندین طرح و پروژه است. انجام هفت پروژه از پروژه‌های اقتصاد مقاومتی به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات سپرده شده است که به شرح زیر است:

۱. ساخت ماهواره سنجش از راه دور و ماهواره مخابراتی بومی (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - ارتقای توان تولید ملی (درونزایی اقتصاد))
۲. ایجاد کریدورهای علم و فناوری با تأکید بر فناوری اطلاعات و ارتباطات (سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات - ارتقای توان تولید ملی (درونزایی اقتصاد))
۳. رشد ده برابری تولید محتوای داخلی با رویکرد کسب‌وکار دیجیتال با مشارکت حداکثری بخش خصوصی (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - توسعه اقتصاد دانش‌بنیان)
۴. ساماندهی منابع کمیاب ملی از قبیل طیف فرکانس و طرح شماره‌گذاری (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - توسعه اقتصاد دانش‌بنیان)
۵. افزایش سطح دسترسی کاربران نهایی به شبکه ملی اطلاعات به ۲۰ مگابیت در ثانیه و حمایت از توسعه مراکز داده و شبکه توزیع محتوا (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - توسعه اقتصاد دانش‌بنیان)
۶. دولت الکترونیکی و همراه (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - شفاف‌سازی و سالم‌سازی اقتصاد)
۷. مدیریت نشانی مکان‌محور و استعلامات میان‌دستگاهی اماکن (GNAF)^۱ (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - شفاف‌سازی و سالم‌سازی اقتصاد)

۲. برنامه‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

تعهدات وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات متشکل از دو سرفصل تعهدات کتبی و تعهدات شفاهی است. الف) تعهدات کتبی، شامل ۶ بخش زیر است:

- توسعه و ارتقای خدمات به شهروندان، دارای ۹ برنامه
- ارتقای تحقیق و توسعه، دارای ۶ برنامه

- حضور مؤثر و فعال در مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی، دارای ۳ برنامه
- سیاست‌های کلی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات، دارای ۸ برنامه
- راهبردهای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات، دارای ۱۳ برنامه
- برنامه‌های اجرایی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات، حاوی ۳۳ برنامه که تحت پنج عنوان به شرح زیر دسته‌بندی شده‌اند:

- توسعه شبکه و زیرساخت‌ها
 - بهبود کیفیت زندگی شهروندان و توسعه خدمات
 - توسعه ارتباطات روستایی و مناطق محروم
 - ارتقای تحقیق و توسعه فناوری‌های بومی
 - تقویت و گسترش ارتباطات و حضور مؤثر در مجامع بین‌المللی.
- (ب) تعهدات شفاهی، شامل پنج بخش:

- تأمین حقوق ملی و مطالبات مردم، دارای ۶ برنامه
- تکمیل و توسعه زیرساخت و شبکه، دارای ۵ برنامه
- توسعه صنعت و تحقیقات، دارای ۸ برنامه
- توسعه خدمات و ارائه خدمات به شهروندان، دارای ۵ برنامه
- سایر موارد، شامل ۸ برنامه.

۳. بررسی شاخص‌های کلان و عملکردی بخش فاوا در دولت یازدهم

در این فصل ابتدا خلاصه‌ای از دستاوردهای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در دولت یازدهم ارائه می‌شود و سپس میزان عملکرد دولت از منظر شاخص‌های بین‌المللی و در قیاس با سایر کشورهای دنیا، سنجیده می‌شود.

جدول ۲. شاخص‌های ملی بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات ایران (اعلام شده توسط وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات)

میزان رشد	ابتدای ۱۳۹۶	۱۳۹۲	
۲۸ برابر	۲۰۰	۷	میزان تولید محتوای داخلی (گیگابایت بر ثانیه)
۴ برابر	۴۰	۱۰	میزان محتوای داخلی مصرفی کاربران (درصد)
۱۲ برابر	۴۳	۳/۵	تعداد مشترکین اینترنت پرسرعت ثابت و سیار (میلیون نفر)
۱۱ برابر	۱۰ هزار	۹۰۰	ظرفیت شبکه انتقال (گیگابایت بر ثانیه)
۱۶ برابر	۱۰ هزار	۶۲۴	ظرفیت شبکه آی.پی. داخلی (گیگابایت بر ثانیه)
۲۶ درصد	۶۵۰۰۰	۵۱۴۹۷	توسعه شبکه فیبر نوری (کیلومتر)
-	۲۷۰۰۰	۰	توسعه دسترسی پرسرعت روستایی (روستا)

میزان رشد	ابتدای ۱۳۹۶	۱۳۹۲	
۲۲۵ برابر	۹۰۰	۴	تعداد شهرهای دارای پوشش نسل سوم تلفن همراه
-	۷۴۲	۰	تعداد شهرهای دارای پوشش نسل چهارم تلفن همراه
۸۲ درصد	۶۲۱ (۱۴۷ شرکت)	۳۴۰	مقایسه اختصاص تسهیلات وجوه اداره شده (میلیارد ریال)
۲/۵ برابر	۴۰۰	۱۶۰	میزان افزایش رونق بازار ICT (هزار میلیارد ریال)

مأخذ: گزارش عملکرد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در دولت تدبیر و امید، تیرماه ۱۳۹۶، (www.ict.gov.ir).

عملکرد شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران در دولت یازدهم:

جدول ۳. عملکرد شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران در دولت یازدهم

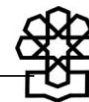
ردیف	عنوان شاخص	واحد اندازه‌گیری	ابتدای دولت دهم*	تا پایان سال ۱۳۹۵	درصد تغییرات
۱	کل درآمد عملیاتی	میلیارد ریال	۳,۶۷۸	۸,۴۷۸	۱۳۱
۲	سرویس پست سفارشی	هزار مرسوله	۱۷,۹۶۸	۳۱,۶۵۳	۷۶
۳	سرویس پست پیشتاز	هزار مرسوله	۵۸,۳۷۷	۶۸,۹۱۷	۱۸
۴	سرویس پست ویژه	هزار مرسوله	۳,۳۹۹	۴,۶۹۲	۳۸
۵	سرویس پست امانت و بسته	هزار مرسوله	۵,۳۷۵	۱۰,۴۱۸	۹۴
۶	سرویس‌های الکترونیکی	هزار مرسوله	۸,۷۸۴	۶۰,۵۲۴	۵۸۹
۷	سرویس پست عادی	هزار مرسوله	۱۱۸,۵۹۱	۲۲۴,۲۳۶	۸۹
۸	تعداد کل سرویس‌های نوین	تعداد	۷	۲۶	۲۷۱
۹	تعداد واحدهای پستی ارائه‌کننده خدمات الکترونیکی	تعداد	۰	۱,۱۰۷	جدید
۱۰	اتصال به شبکه دولت از طریق فیبر تاریک	شبکه	۰	۱	جدید
۱۱	بهره‌برداری از سامانه قبول تحت وب	نقطه	۰	۵,۸۲۲	جدید
۱۲	راه‌اندازی سامانه یکپارچه مبادله پستی	مرکز مبادله	۰	۵۵۰	جدید
۱۳	راه‌اندازی سامانه هوشمند همراه نامه‌رسان مبتنی بر موبایل (Smart Phone)	تعداد گوشی هوشمند	۰	۴,۸۰۰	جدید
۱۴	ارائه صندوق پست الکترونیک به شهروندان	تعداد	۵۰,۱۳۸	۱۹۳,۲۰۵	۲۸۵
۱۵	بهنگام‌سازی اطلاعات کد پستی ده رقمی	هزار رکود	۶,۰۵۰	۴۳,۱۵۶	۶۱۳
۱۶	ساختمان‌های شهری مکان مرجع شده (GNAF)	هزار پارسل	۰	۱۲,۳۰۰	جدید

مأخذ: اهم اقدامات و عملکرد شرکت ملی پست در دولت تدبیر و امید، شرکت ملی پست، فروردین‌ماه ۱۳۹۶.

*آمار و اطلاعات ردیف ۱ تا ۷ مربوط به شش‌ماهه دوم سال ۱۳۹۱ لغایت شش‌ماهه اول سال ۱۳۹۲ است.

بررسی وضعیت ایران نسبت به شاخص‌های بین‌المللی فاوا

در این بخش، وضعیت توسعه فاوای کشور بر مبنای شاخص‌های بین‌المللی توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات و با استفاده از آمارهای به‌دست آمده از منابع داخلی تشریح می‌شود. در رابطه با شاخص‌های بین‌المللی حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات چهار شاخص مهم وجود دارد که در ادامه تشریح می‌شود.

الف) شاخص توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات (IDI)^۱

شاخص توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات (IDI) از طرف اتحادیه بین‌المللی مخابرات (ITU)^۲ منتشر می‌شود. این شاخص وضعیت توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات کشورهای مختلف جهان را نسبت به همدیگر نشان می‌دهد. همان‌طور که در جدول زیر نشان داده شده ایران از سال ۲۰۱۳ تا سال ۲۰۱۶ از منظر توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات ۵ رتبه ارتقا داشته است.

جدول ۴. رتبه و امتیاز ایران در شاخص

توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات

۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۳	
۸۹	۹۰	۹۴	رتبه
۴/۹۹	۴/۶۶	۴/۲۹	امتیاز

Source: Measuring the Information Society Report 2016. ITU

ب) شاخص توسعه دولت الکترونیک (EGDI)^۳

شاخص توسعه دولت الکترونیک (EGDI) از طرف سازمان ملل متحد هر دو سال یک بار منتشر می‌شود. همان‌طور که در جدول زیر نشان داده شده امتیاز ایران در شاخص توسعه دولت الکترونیک سازمان ملل متحد (EGDI) در فاصله سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۶ کاهش داشته و به دنبال آن رتبه ایران ۶ پله تنزل داشته است.

جدول ۵. رتبه و امتیاز ایران در شاخص توسعه دولت الکترونیک

۲۰۱۶	۲۰۱۴	۲۰۱۲	۲۰۱۰	۲۰۰۸	۲۰۰۵	جمهوری اسلامی ایران
۰/۴۶۴۹	۰/۴۵۰۸	۰/۴۸۷۶	۰/۴۲۳۴	۰/۴۰۶۷	۰/۳۸۱۳	امتیاز EGDI
۱۰۶	۱۰۵	۱۰۰	۱۰۲	۱۰۸	۹۸	رتبه EGDI

Source: E-Government Survey 2016. United Nations.

ج) شاخص آمادگی شبکه‌ای (NRI)^۴

شاخص آمادگی شبکه‌ای (NRI) توسط مجمع جهانی اقتصاد (WEF)^۵ منتشر می‌شود. براساس این گزارش، همان‌طور که در جدول زیر نشان داده شده، در سال ۲۰۱۶، جمهوری اسلامی ایران با کسب

1. ICT Development Index
2. International Telecommunication Union
3. E-Government Development Index
4. Networked Readiness Index
5. The World Economic Forum

امتیاز ۳/۷ رتبه ۹۲ را در بین ۱۴۸ کشور کسب نموده است. در ارزیابی سال ۲۰۱۵، ایران با امتیاز ۳/۶ در رتبه ۹۶ قرار گرفته بود. همچنین ایران در سال ۲۰۱۳ نسبت به شاخص آمادگی شبکه‌ای در رتبه ۱۰۱ قرار داشت. بدین ترتیب، جمهوری اسلامی ایران از سال ۲۰۱۳ تا سال ۲۰۱۶ از منظر شاخص آمادگی شبکه‌ای ۹ رتبه ارتقا را تجربه کرده است.

جدول ۶. رتبه و امتیاز ایران در شاخص آمادگی شبکه‌ای

۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	
۹۲	۹۶	۱۰۴	۱۰۱	رتبه در بین ۱۴۸ کشور
۳/۷	۳/۶	۳/۴۲	۳/۴۳	امتیاز

Source: The Global Information Technology Report 2016. World Economic Forum

د) شاخص امنیت سایبری (GCI)^۱

امنیت سایبری (فضای تولید و تبادل اطلاعات) یک مسئله حیاتی برای پشتیبانی از اقتصاد دیجیتال جهت مبارزه با جرائم سایبری است. اندازه‌گیری شاخص جهانی امنیت سایبری به‌طور مؤثر معرف سطح توسعه امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات در هر کشور را نشان می‌دهد. شاخص امنیت سایبری توسط اتحادیه بین‌المللی مخابرات و فعالیت‌های دفتر توسعه مخابرات اندازه‌گیری می‌شود. همان‌طور که در جدول زیر نشان داده شده، ایران در سال ۲۰۱۴ از منظر شاخص امنیت سایبری به همراه ۸ کشور دیگر در رده ۱۹ قرار داشت و رتبه ۷۶ را کسب کرد، اما در ارزیابی سال ۲۰۱۷ به رتبه ۶۶ رسید.

جدول ۷. رتبه و امتیاز ایران در شاخص امنیت سایبری

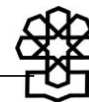
۲۰۱۷	۲۰۱۴	
۶۶	۷۶	رتبه در بین ۹۰ کشور
۰/۴۹۴	۰/۲۹۴	امتیاز

Source: Global Cybersecurity Index, 2017, ITU.

۴. بررسی تحلیلی عملکرد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

در این فصل عملکرد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از چندین منظر مورد بررسی قرار می‌گیرد. محور بررسی‌ها، قانون برنامه پنجم توسعه، اقتصاد مقاومتی و تعهدات کتبی و شفاهی وزیر محترم ارتباطات و فناوری اطلاعات خواهد بود.

1. Global Cybersecurity Index

۴-۱. قانون برنامه پنجم توسعه

ماده (۴۶) قانون برنامه پنجم دارای ۱۰ بند، ۶ قسمت و ۵ تبصره است که هریک چندین حکم اجرایی را به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات تکلیف کرده است.

همان‌گونه که در جدول ۸ به‌طور خلاصه آمده است صرفاً تعداد معدودی از احکام مربوط به ماده (۴۶) به‌طور کامل تحقق یافته‌اند و سایر احکام با عملیاتی شدن فاصله بسیاری دارد. در جدول ذیل به اختصار به وضعیت عملکرد احکام این ماده و درصد تحقق آنها اشاره شده است:

جدول ۸. احکام و عملکرد ماده (۴۶) قانون برنامه پنجم توسعه در حوزه وظایف وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

ردیف	بند	محتوای حکم	وضعیت عملکرد
۱	قسمت اول بند «الف» ماده (۴۶)	شبکه ملی اطلاعات	فاز سوم توسعه شبکه ملی اطلاعات در تیرماه ۱۳۹۶ افتتاح شده است. این در حالی است که شبکه ملی اطلاعات منطبق بر آنچه شورای عالی فضای مجازی به‌عنوان الزامات تصویب کرده بود، نیست.
۲	قسمت دوم بند «الف» ماده (۴۶)	میزان پهنای باند اینترنت بین‌الملل و شاخص توسعه دولت الکترونیک	طبق گزارش وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، تعداد کنونی کاربران کشور ۴۳ میلیون نفر است و با توجه به این که ظرفیت ترانزیت بین‌الملل کشور اکنون ۵۶۰ گیگابیت (معادل ۳۶۰۰ لینک STM1 یعنی کمی بیش از نیم ترا) است؛ لذا به هر کاربر ۱۳ کیلوبیت ظرفیت ترانزیت می‌رسد.
۳	قسمت سوم بند «الف» ماده (۴۶)	سهم ۲ درصدی صنعت فناوری اطلاعات و ارتباطات از کل تولید ناخالص داخلی	با توجه به چالش‌های صنعت نرم‌افزار، صنایع مخابراتی و سایر صنایع فاوا، این میزان (۲ درصد از سهم تولید ناخالص داخلی) تحقق پیدا نکرده است. اما اقدامات خوبی برای ارتقا و توسعه کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور و تولید برنامه‌های نرم‌افزاری و ایجاد زمینه صدور خدمات فنی و مهندسی در زمینه ICT انجام شده است. مجوز قانونی تخصیص منابع هرساله از طریق قوانین بودجه سنواتی داده می‌شود. به‌عنوان نمونه در بند «ج» تبصره «۱۸» ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۶ مبلغ ۱,۴۰۰ میلیارد ریال برای موضوع «وجوه اداره» تصویب شده است. این منابع صرف حمایت از پروژه‌ها و طرح‌های توسعه‌ای اشتغال‌آفرین و صادرات کالا و خدمات بخش‌های خصوصی و تعاونی غیردولتی می‌شود و تسهیلاتی به شرکت‌های نوپا، شتاب‌دهنده، تولیدکننده اپلیکیشن موبایل، تولیدکننده بازی‌های رایانه‌ای و نظایر آنها اعطا می‌شود.
۴	قسمت چهارم بند «الف» ماده (۴۶)	آیین‌نامه اجرایی حمایت از صنعت فناوری اطلاعات به‌منظور افزایش سهم این صنعت در تولید ناخالص داخلی	آیین‌نامه این بند به تصویب رسیده است و در راستای تحقق مفاد این آیین‌نامه اقداماتی نیز انجام شده است.
۵	بند «ب» ماده (۴۶)	آیین‌نامه استandarدهای به اشتراک‌گذاری اطلاعات و تکمیل پایگاه‌های اطلاعاتی ازسوی کلیه دستگاه‌های اجرایی	آیین‌نامه این بند به تصویب رسیده است و در راستای تحقق مفاد این آیین‌نامه اقداماتی نیز انجام شده است.
۶	بند «ج» قسمت	ارسال و دریافت کلیه استعلامات بین دستگاهی	در این بند از ماده (۴۶) قانون برنامه پنجم توسعه مقرر شده است که تا پایان سال دوم برنامه تمامی دستگاه‌های اجرایی باید بتوانند نسبت به ارسال و دریافت

ردیف	بند	محتوای حکم	وضعیت عملکرد
	اول ماده (۴۶)		الکترونیکی همه استعلامات بین دستگاهی و واحدهای تابعه آنها با استفاده از شبکه ملی اطلاعات اقدام کنند، اما تاکنون این پروژه به صورت کامل و در تمامی دستگاه‌های اجرایی عملیاتی نشده است که البته صرف نظر از ضعف‌ها و ملاحظات مدیریتی، عدم راه‌اندازی کامل شبکه ملی اطلاعات در عدم تحقق این بند مؤثر است.
۷	بند «ج» قسمت دوم ماده (۴۶)	دفاتر پیشخوان	بعضی از دستگاه‌های دولتی از برون‌سپاری خدمات قابل ارائه در خارج سازمان خود به دفاتر پیشخوان امتناع می‌ورزند. این دستگاه‌ها تمایل دارند به شیوه گذشته همه خدمات خود را در محل استقرارشان و به طور انحصاری به مردم ارائه دهند. طبق این قسمت از بند «ج» ماده (۴۶)، همه دفاتر خدمات ارتباطی، دفاتر خدمات الکترونیکی شهرداری و دفاتر خدمات الکترونیکی پلیس+۱۰ باید به دفاتر پیشخوان دولت تبدیل شوند، ولی در عمل هنوز همه آنها با همان ساختار قبلی خود فعالیت می‌کنند و از ادغام در دفاتر پیشخوان و اصلاح خدمات مورد ارائه خودشان امتناع می‌ورزند.
۸	بند «ج» قسمت سوم ماده (۴۶)	تهیه نقشه جامع دولت الکترونیک	این نقشه با تأخیری ۳ ساله به تصویب رسیده است، اما با اجرای کامل مفاد آن فاصله زیادی وجود دارد.
۹	بند «ح» ماده (۴۶)	شبکه علمی کشور	شبکه علمی کشور با مشخصاتی که در برنامه پنجم ذکر شده، ایجاد نشده است و نحوه اجرای آن در عمل تغییر کرده است.
۱۰	بند «ط» ماده (۴۶)	تأمین مالی از خسارات جریمه عدم تعهدات	این بند تحقق یافته است و در پایان سال ۱۳۹۰ معادل ۱۰۶ درصد، سال ۱۳۹۱ معادل ۹۴ درصد، ۱۳۹۲ معادل ۷۲ درصد و در سال ۱۳۹۳ معادل ۸۷/۵ درصد درآمدهای موضوع این بند به حساب خزانه واریز شده است.
۱۱	تبصره «۳» ماده (۴۶)	نظام پایش شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (سازمان فناوری اطلاعات) در مردادماه سال ۱۳۹۲ نظام پایش شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات را ارائه داد. حال آنکه براساس این تبصره، مهلت مقرر برای تدوین و ارائه آن پایان سال دوم برنامه (پایان سال ۱۳۹۱) پیش‌بینی شده بود. نظام پایش در حال حاضر به کار خود ادامه می‌دهد و گزارش‌های مختلفی از شاخص‌های زیرساختی و بین‌المللی مرتبط با فاوا ارائه می‌دهد.

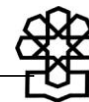
۴-۲. بررسی عملکرد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در پروژه‌های اقتصاد مقاومتی

ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی، برنامه‌های ملی اقتصاد مقاومتی را در ۱۲ عنوان مطرح کرده است. هریک از برنامه‌های ملی اقتصاد مقاومتی نیز دارای چندین طرح و پروژه است. انجام هفت پروژه از پروژه‌های اقتصاد مقاومتی به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات سپرده شده است که در ادامه تشریح می‌شود.

۴-۲-۱. ساخت ماهواره سنجش از راه دور و ماهواره مخابراتی بومی (وزارت ارتباطات و

فناوری اطلاعات - ارتقای توان تولید ملی (درونزایی اقتصاد))

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در راستای اجرای الزامات سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در حوزه فضا، دو رویکرد را دنبال می‌کند. این وزارتخانه از طریق سازمان فضایی ایران در کوتاه‌مدت رویکرد و برنامه خرید یا اجاره ماهواره خارجی را دنبال می‌کند و در این راستا مذاکرات زیادی را با طرف‌های

خارجی داشته است. رویکرد دوم وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات برای بلندمدت برنامه ساخت ماهواره‌های بومی است.

۲-۴-۲. ایجاد کریدورهای علم و فناوری با تأکید بر فناوری اطلاعات و ارتباطات (سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات - ارتقای توان تولید ملی (درونزایی اقتصاد))

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات یا نهادهای زیرمجموعه آن در کارگروه مربوط به برنامه ملی ارتقای توان تولید ملی (درونزایی اقتصاد) عضویت ندارد، بلکه دو مورد از پروژه‌های شماره ۳۶ و ۳۹ (ساخت ماهواره و ایجاد کریدورهای علم و فناوری) برعهده این وزارتخانه گذاشته شده است. در پروژه ایجاد کریدورهای علم و فناوری ذیل طرح رقابت‌پذیر کردن استان‌ها، سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته در استان‌هایی است که به‌صورت ابتدایی توسعه‌یافته‌تر (مانند تهران و البرز) هستند و قابلیت‌های بالاتری دارند و این طرح شامل سایر استان‌ها نشده است.

۳-۲-۴. رشد ده برابری تولید محتوای داخلی با رویکرد کسب‌وکار دیجیتال با مشارکت حداکثری بخش خصوصی (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - توسعه اقتصاد دانش‌بنیان)

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات نسبت به انتشار جدول برنامه زیر اقدام کرده است.

جدول ۹. اهداف کمی و اعتبارات مرتبط با عنوان تولید محتوای دیجیتال در سال ۱۳۹۵

ردیف	عنوان فعالیت اصلی	واحد اندازه‌گیری	هدف در پایان سال ۱۳۹۵	اعتبار مورد نیاز سال ۱۳۹۵ (ارقام به میلیارد ریال)
۱	ایجاد زیرساخت	فعالیت	۱۰۰	۲۳۵
۲	افزایش دسترس‌پذیری محتوا	سامانه	۴	۱۳۸
۳	توسعه ابزارها و خدمات	ابزار / خدمت	۱۰۰	۵۸۵
۴	بهبود محیط اقتصادی و جمع‌سپاری و افزایش درآمدزایی برای مشارکت‌کنندگان	فعالیت / خدمت / محصول	۱۰	۱۵۱/۴
۵	بهبود و ساماندهی قوانین و مقررات و استانداردها	آیین‌نامه		۳۰
۶	سیاست‌گذاری و ارزش‌گذاری	گزارش	۱۰	۴۸
۷	ارتقای سطح فرهنگی و اجتماعی کاربران و تولیدکنندگان	فعالیت	۹۰	۵۷۱

بررسی‌ها نشان می‌دهند که در بحث توسعه زیرساخت‌های تولید محتوا وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات ساختارهای ذخیره‌سازی موقتی اپراتورها را به‌عنوان زیرساخت‌های تحویل محتوای بومی معرفی می‌کند و از شرکت‌های عرضه‌کننده خدمات تحویل محتوا حمایت کمتری صورت گرفته است. روند اعلام وبگاه‌های شامل تخفیف به‌عنوان وبگاه‌های شبکه ملی اطلاعات ازسوی اپراتورهای عرضه‌کننده دسترسی اینترنتی نشان می‌دهد که مراکز تبادل ترافیک اینترنتی به‌عنوان دیگر

زیرساخت حمایت از تبادل محتوای بومی در سطح آی‌پی به تبادل ترافیک اینترنتی می‌پردازند و هنوز زیرساخت‌های لازم برای انتقال ترافیک در سطح سامانه‌های خودگردان (AS) فراهم نشده است.

۴-۲-۴. ساماندهی منابع کمیاب ملی از قبیل طیف فرکانس و طرح شماره‌گذاری (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - توسعه اقتصاد دانش‌بنیان)

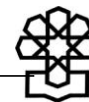
پایان سال ۱۳۹۴، ۸۷ ایستگاه ثابت در کشور وجود داشته که قرار است طبق منشور سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، هر سال بین ۱۳ تا ۱۵ سایت به این تعداد افزوده شود و نهایتاً تا پایان سال ۱۳۹۹ تعداد ۱۶۷ سایت مانیتورینگ باید احداث شود که به این ترتیب، پوشش مؤثر جغرافیایی از ۵۴ درصد به بالای ۹۰ درصد خواهد رسید.

تکه‌باندهای فرکانسی ۶۹۴ الی ۷۹۰ مگاهرتز و ۷۹۰ الی ۸۶۲ مگاهرتز از مهمترین فرکانس‌ها برای پوشش گسترده جمعیتی و جغرافیایی نسل‌های سوم، چهارم و بالاتر ارتباطات سیار محسوب می‌شود. با استفاده از این طیف فرکانسی می‌توان با طول موج پایین‌تر، گستره جغرافیایی بیشتری را تحت پوشش نسل‌های جدید ارتباطات سیار قرار داد. تکه‌باندهای ۶۹۴-۸۶۲ اکنون در اختیار سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران است و بعضی از شبکه‌های رادیو تلویزیونی علاوه بر پخش دیجیتال، شیوه آنالوگ نیز پخش می‌شوند. این در حالی است که اکثر گیرنده‌های تلویزیونی کشور قادر به دریافت دیجیتال برنامه‌های رادیو تلویزیونی سازمان صداوسیما هستند. لذا اگر پخش آنالوگ متوقف شود، سازمان صداوسیما می‌تواند با برنامه‌ریزی در مدت زمان کوتاهی قسمت‌هایی از باند مذکور را آزاد کند. عدم استفاده مناسب از تکه‌باندهای ۶۹۴-۸۶۲ نمونه بارزی از عدم استفاده بهینه و بهره‌وری بسیار پایین از منابع کمیاب باند فرکانسی است.

اقدامات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات برای آزادسازی تکه‌باندهای تخلیه شده از فرآیند دیجیتالی شدن پخش برنامه‌های رادیو تلویزیونی تاکنون به مقصود نرسیده و نیازمند همکاری بیشتر سازمان صداوسیما و مرکز ملی فضای مجازی با این وزارتخانه است.

۴-۲-۵. افزایش سطح دسترسی کاربران نهایی به شبکه ملی اطلاعات به ۲۰ مگابیت در ثانیه و حمایت از توسعه مراکز داده و شبکه توزیع محتوا (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - توسعه اقتصاد دانش‌بنیان)

سرعت دسترسی مشترکین پهن باند، افزایش ظرفیت ذخیره‌سازی داده در داخل کشور از جمله شاخص‌های قابل اندازه‌گیری این پروژه عنوان شده است. منابع مالی مورد نیاز اجرای این پروژه طبق برآورد سرمایه‌گذاری پنج‌ساله بالغ بر ۵۳۰ هزار میلیارد ریال می‌باشد که بیش از ۷۰ درصد آن توسط بخش غیردولتی اجرا و سرمایه‌گذاری خواهد شد. بررسی‌ها نشان می‌دهند که در بحث توسعه

زیرساخت‌های تولید محتوا وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات ساختارهای ذخیره‌سازی موقتی اپراتورها را به‌عنوان زیرساخت‌های تحویل محتوای بومی معرفی می‌کند و حمایت از شرکت‌های عرضه‌کننده خدمات تحویل محتوا ضروری است.

۴-۲-۶. دولت الکترونیکی و همراه (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - شفاف‌سازی و سالم‌سازی اقتصاد)

در زمینه دولت الکترونیکی کشور در این سال‌ها به‌صورت مستمر در رقابت با دیگر کشورهای منطقه در حال نزول رتبه بوده است. اقدامات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در ایجاد همگرایی تاکنون موفق نبوده است.

نقشه جامع دولت الکترونیکی تصویب شده و پروژه‌ها تعیین شده‌اند، اما همکاری بین وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و دستگاه‌های اجرایی در خصوص اجرای مطلوب پروژه‌ها ضعیف است. طبق آخرین گزارش وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات حدود ۱۰۰ خدمت (از ۱۰۰۰ خدمت) بین دستگاهی به‌صورت الکترونیکی و از طریق سامانه GSB این وزارتخانه انجام می‌شود. بنابراین تنها ۱۰ درصد از هدف تعیین شده تحقق پیدا کرده است.

۴-۲-۷. مدیریت نشانی مکان‌محور و استعلامات میان دستگاهی اماکن (GNAF)^۱ (وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - شفاف‌سازی و سالم‌سازی اقتصاد)

در سامانه آدرس‌دهی مشترک (GNAF) علاوه بر وجود آدرس‌های ثبت شده افراد در پایگاه‌های اطلاعاتی دستگاه‌های خدمت‌رسان شهری (شرکت پست، سازمان ثبت اسناد، سازمان ثبت احوال، بانک‌ها، شهرداری‌ها، شرکت برق، شرکت آب، شرکت گاز، شرکت مخابرات، نیروی انتظامی و...)، آدرس منحصر به فرد سه قسمتی شامل: ۱. شماره پلاک، ۲. نام نزدیک‌ترین معبر، ۳. نام محله برای هر مکان (ملک) ایجاد می‌گردد که کلید اتصال پایگاه‌های اطلاعاتی فوق می‌باشد و هرگونه تغییر در آدرس افراد در همه پایگاه‌های اطلاعاتی اعمال می‌گردد. هزینه‌های اجرایی طرح GNAF حدود ۳۵۰ میلیارد ریال سرمایه‌گذاری و از محل اعتبارات شرکت ملی پست است و در سال ۱۳۹۶ نیز ۵۰۰ میلیارد ریال دیگر در این بخش سرمایه‌گذاری می‌شود. در قالب این طرح پنج شهر کشور شامل تهران، اصفهان، مشهد، قم و قزوین طی سال ۱۳۹۵ به این طرح تجهیز شده‌اند.

۴-۳. وضعیت اجرای تعهدات کتبی وزیر

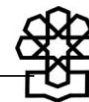
۴-۳-۱. توسعه و ارتقای خدمات به شهروندان

منظور از ارائه خدمات به شهروندان در اینجا ارائه خدمات فناوری اطلاعات و ارتباطات است. در وضعیت مطلوب لازم بود استاندارد کیفیت هر یک از خدمات تعریف می‌شد تا بتوان توسعه و ارتقای خدمات به شهروندان را اندازه‌گیری کرد. اما تاکنون استاندارد کیفیت خدمات فناوری اطلاعات و ارتباطات و شاخص‌های اندازه‌گیری آنها مشخص نشده است. جدول زیر وضعیت ۹ برنامه بخش توسعه و ارتقای خدمات به شهروندان را نشان می‌دهد.

جدول ۱۰. برنامه‌ها و عملکردهای مرتبط با عنوان توسعه و ارتقای خدمات به شهروندان

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۱	ارتقای ظرفیت شبکه پستی و ساماندهی زیربخش پست	هنوز خدمات پست لجستیک و پست ترکیبی چندگانه که اجرای آنها از برنامه سوم و چهارم توسعه دنبال می‌شود، به‌طور کامل به انجام نرسیده و پست لجستیک تاکنون به‌صورت اجرای پایلوت انجام شده است.
۲	ایجاد و توسعه شبکه ملی اطلاعات براساس قانون برنامه پنجم توسعه	فاز سوم توسعه شبکه ملی اطلاعات در تیرماه ۱۳۹۶ افتتاح شده است. این در حالی است که شبکه ملی اطلاعات منطبق بر آنچه شورای عالی فضای مجازی به‌عنوان الزامات تصویب کرده بود، نیست.
۳	مدیریت یکپارچه ارتباطات و فناوری اطلاعات، شامل منابع، فرکانس، شبکه،...	ازجمله بسترهای فراهم نشده برای مدیریت یکپارچه ارتباطات و فناوری اطلاعات، ایجاد مرکز بهره‌برداری شبکه (NOC) ^۱ و مرکز مدیریت شبکه (NMC) در مورد شبکه ملی اطلاعات است. نظر به این که توسعه شبکه ملی اطلاعات، حتی پس از بهره‌برداری فاز سوم، پایان‌نیافته تلقی می‌شود، اجرای باقی‌مانده برنامه‌های تکمیلی شبکه ملی اطلاعات، ضرورتاً و منطقاً بخشی از برنامه‌های ششم توسعه خواهد بود؛ با وجود این، خروجی‌های دقیق برنامه‌های تکمیلی شبکه ملی اطلاعات، متناسب با الزامات برنامه ششم توسعه ارائه نشده است.
۴	گسترش خدمات پایه (USO) ^۲ برای غیربرخوردار	در مورد گسترش و آماده بهره‌برداری ننگ داشتن کیوسک‌های تلفن همگانی برای نقاط غیربرخوردار، نه تنها اقدامی نشده، بلکه به مرور زمان، تعداد آنها رو به کاهش است.
۵	گسترش خدمات ارتباطات و فناوری اطلاعات در فضای رقابتی	در حالی که بازار خدمات ارتباطات ثابت، غیررقابتی است، خدمات ارتباطات همراه و فناوری اطلاعات در فضایی نسبتاً رقابتی عرضه می‌شود.
۶	حمایت از صادرات خدمات فنی- مهندسی، تجهیزات، آماری در زمینه مقادیر حمایتی، اثربخشی آن و میزان ارزش صادرات بخش مذکور اعلام نرم‌افزار و تجهیزات	به‌رغم حمایت وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از صادرات خدمات فنی - مهندسی، نرم‌افزار و خدمات فنی- مهندسی، تجهیزات، آماری در زمینه مقادیر حمایتی، اثربخشی آن و میزان ارزش صادرات بخش مذکور اعلام نشده است.
۷	سیاستگذاری، مدیریت، حمایت و نظارت بر صنعت ICT	صنعت ICT هم‌نیازمند پیاده‌سازی اصول سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در پروژه‌های فاوا است و هم پیش‌نیاز مقاوم‌سازی همه بخش‌های اقتصاد ملی است که از فاوا بهره‌مند می‌شوند؛ لذا براساس بند «۲۱» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، گفتمان‌سازی در همه ابعاد سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در بخش فاوا باید توسط وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات صورت می‌گرفت، ولی این وزارتخانه اجرای بخشی از تکالیف و وظایف جاری خود را اجرای اقتصاد مقاومتی قلمداد می‌کند.

1. Network Operations Center
2. United Service Organizations

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۸	ارتقای بهره‌وری بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	شاخص‌های بهره‌وری بخش فاوا متعدددند و آماری از آنها در دست نیست، اما از آنجا که در تعدادی از دستگاه‌های این بخش که موفق به اجرای مکانیزاسیون اداری شده‌اند، هنوز بسیاری از امور و فرآیندها را کمافی‌السابق دستی اجرا می‌کنند. این امر نشان می‌دهد بهره‌وری بخش ارائه خدمات فاوا پایین است.
۹	توسعه کاربردها و خدمات فضایی مطابق با استانداردهای بین‌المللی	بخش خدمات فضایی در حوزه‌هایی نظیر خدمات سنجش از دور، تأمین تصاویر مستقیم ماهواره‌ای به‌منظور کمک به رفع بحران‌های زیست‌محیطی و کشاورزی حوزه‌های کشاورزی، زیست‌محیطی، زمین‌شناسی و غیره توسعه داده شده است و در زمینه پایش ماهواره‌ای مخاطرات طبیعی می‌توان به تأسیس مرکز پایش ماهواره‌ای زمین در مرکز ماهدشت اشاره کرد.

۲-۳-۴. ارتقای تحقیق و توسعه

تحقیق و توسعه در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات از بخش‌های کلیدی آن محسوب می‌شود و یک بخش مهم در راستای اجرای اقتصاد مقاومتی است. تاکنون شاخص‌های ارتقای تحقیق و توسعه حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات تعریف نشده تا بتوان پیشرفت آن را اندازه‌گیری کرد. جدول زیر وضعیت ۹ برنامه بخش ارتقای تحقیق و توسعه حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات را نشان می‌دهد.

جدول ۱۱. برنامه‌ها و عملکردهای مرتبط با عنوان ارتقای تحقیق و توسعه

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۱	ارتقای تحقیقات و فناوری بومی با استفاده از مراکز تحقیقاتی و دانشگاهی و تعامل با مراکز تحقیقاتی سایر کشورها	یک نمونه موفق تحقیقات کاربردی و فناوری بومی در سال‌های پیش، کارت هوشمند سوخت بود که طی سال‌های اخیر بجای ارتقای کاربردهای آن، کاربرد پایه و قبلی‌اش در حال منسوخ شدن است.
۲	افزایش ایمنی، پایداری و سلامت شبکه‌های فاوا از طریق بومی‌سازی تجهیزات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری	برنامه‌های افزایش ایمنی، پایداری و سلامت شبکه‌های فاوا از طریق مهندسی تاب‌آوری (رزیلینس) و بومی‌سازی اصول آن در فاز طراحی تجهیزات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری صورت می‌گیرد که به دلیل عدم توجه این اصول، اجرا نشده‌اند.
۳	کاهش شکاف دیجیتالی	تا آنجا که رواج استفاده انبوه از گوشی‌های تلفن هوشمند، موجب توسعه کاربری‌های فاوا در میان مردم و اشاعه سواد الکترونیکی عموم کاربران شده، شکاف دیجیتالی میان شهر و روستا، غنی و فقیر، مرد و زن، جوانان و سالمندان، توانمندان جسمی و ناتوانان (یا کم‌توانان) خودبه‌خود کاهش یافته است.
۴	همکاری به‌منظور تقویت پارک‌های ICT در جهت حمایت از تولید داخلی، بومی‌سازی و شرکت‌های دانش‌بنیان	درواقع، تقویت پارک‌های ICT در جهت حمایت از تولید داخلی، بومی‌سازی و شرکت‌های دانش‌بنیان از وظایف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است، ولی این امر همچنین نیازمند همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در کنار سایر نهادهای ذیربط است که در نمایشگاه‌های ال‌کامپ سالیان اخیر به نحو مطلوب به نمایش گذاشته شد.
۵	استفاده از توان حداکثری بخش‌های عمومی (غیردولتی)، خصوصی و تعاونی در تأمین نیازهای بخش	در جلسه بیست‌وسوم مورخ ۱۳۹۵/۵/۴ ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی «نظامنامه پیوست فناوری و توسعه توانمندی‌های داخلی در قراردادهای بین‌المللی و طرح‌های مهم ملی» تصویب شد که در آن از وزارتخانه‌های مختلف منجمله وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات خواسته شد که ظرف شش ماه برنامه توسعه توانمندی‌های فناوری و مهندسی خود (شامل ماده (۴۳) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی

عملکرد (اجرای اهداف)							برنامه‌ها	ردیف
کشور) را تهیه کند. در این راستا وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در تاریخ ۱۳۹۶/۴/۱۷ پیوست مربوط به پروژه‌های خودش را مصوب کرد که فقط در مورد طرح‌های خود وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اجرا می‌شود و در مورد اپراتورهای ارتباطی برغم وجود مصوبه جلسه ۱۶۳ کمیسیون تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی و وجود بند مربوط به استفاده از توان تولید داخل در پروانه اپراتورهای بزرگ به دلیل تفسیرپذیر بودن مصوبات، این پیوست تاکنون به نحو مطلوب ازسوی اپراتورهای ارتباطی اجرا نشده است.								
وضعیت ماهواره‌های آماده پرتاب در دولت یازدهم								
ردیف	ماهواره	سازنده	تاریخ اتمام پروژه	طراحی	ساخت	آزمایش	پرتاب	بهره‌برداری
۱	دوستی	دانشگاه صنعتی شریف	۱۳۹۵	✓	✓	✓	-	-
۲	ناهید ۱	پژوهشگاه فضایی	۱۳۹۳	✓	✓	✓	-	-
۳	ناهید ۲	پژوهشگاه فضایی	۱۴۰۰	-	-	-	-	-
۴	پیام	دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۱۳۹۵	✓	✓	✓	-	-
	ظفر	دانشگاه علم و صنعت	۱۳۹۵	✓	✓	-	-	-

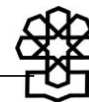
دستیابی به علوم، فناوری‌های نوین و بهنگام، زیرساخت‌ها و صنایع پیشرفته فضایی با حداکثر استفاده از توان ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی

۳-۳-۴. حضور مؤثر و فعال در مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی

تعداد مجامع فعال در عرصه مخابرات، ارتباطات و فناوری اطلاعات بسیار زیادند و در اغلب آنها جای نمایندگی بخش فاوای ایران، خالی است. همچنین، نمایندگی رسمی بخش فاوا در مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی، اغلب و عمدتاً به مقام‌های سیاسی رده‌بالا تخصیص داشته و سطوح کارشناسی را به‌ندرت دربر می‌گیرد؛ به همین دلیل، نمایندگان بخش فاوا در مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی اغلب حضوری بی‌هدف، کم‌اثر، ناپیوسته و بیشتر فیزیکی دارند. درضمن از نماینده‌ای هم که در مجمعی شرکت می‌کند، گزارشی کتبی منتشر و بررسی نمی‌شود.

جدول ۱۲. برنامه‌ها و عملکردهای مرتبط با عنوان حضور مؤثر و فعال در مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی

عملکرد (اجرای اهداف)	برنامه‌ها	ردیف
راه تبدیل شدن به «هاب» یا قطب ارتباطی - مخابراتی منطقه صرفاً توسعه اتصال شبکه‌های ارتباطی کشور با کشورهای همسایه نیست. لازم‌الاجرا شدن، بیشتر به توسعه اقتصادی و سیاسی در منطقه و در جهان وابسته است. ایران از لحاظ تاریخی و ژئوپلیتیکی، پل ارتباطی شرق و غرب است و با ۱۵ کشور (با بیش از ۴۰۰ میلیون نفر جمعیت) همسایه یا همجوار است.	توسعه اتصال شبکه‌های ارتباطی کشور با کشورهای همجوار به‌منظور تبدیل شدن به هاب منطقه	۱

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۲	توسعه پهنای باند ترانزیت ترافیک بین‌الملل	طبق گزارش وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، تعداد کنونی کاربران کشور ۴۳ میلیون نفر است و با توجه به این که ظرفیت ترانزیت بین‌الملل کشور اکنون ۵۶۰ گیگابیت (معادل ۳۶۰۰ لینک STMI ^۱ یعنی کمی بیش از نیم ترا) است، لذا به هر کاربر ۱۳ کیلوبیت ظرفیت ترانزیت می‌رسد. این در حالی است که در پایان برنامه توسعه پنج‌ساله ششم، قرار است ظرفیت ترانزیت بین‌الملل کشور ۶۰ برابر شود و به ۳۰ ترابیت برسد. این رشد از نظر کارشناسی و امکان‌پذیری شبکه زیرساخت دارای اشکالات متعددی است.
۳	فراهم نمودن بستر همکاری با سایر کشورها و مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی به‌منظور دستیابی به موقعیت ممتاز و مؤثر	در بخش پست اقدامات زیر در این زمینه انجام گرفته است: <ul style="list-style-type: none"> • برگزاری کنگره ۲۰۱۷ اتحادیه پستی آسیا و اقیانوسیه (APPU)^۲ در تیرماه ۱۳۹۶ و حضور دبیرکل اتحادیه جهانی پستی (UPU) • انعقاد یادداشت تفاهمنامه توسعه همکاری‌های پستی با کشورهای ترکیه، آذربایجان، ترکمنستان، عراق، افغانستان، پاکستان، ارمنستان، بلغارستان، تایلند و همچنین انعقاد یادداشت تفاهم همکاری‌های پستی ویژه با پست اتریش • تصویب سه پیشنهاد ارائه شده از سوی پست جمهوری اسلامی ایران در کنگره پستی جهانی استانبول ۲۰۱۶، مهرماه ۱۳۹۵ • عضویت در شورای راهبری (CA) اتحادیه پستی جهانی

۴-۳-۴. سیاست‌های کلی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات

هنوز سیاست‌های کلی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات ازسوی مجمع تشخیص مصلحت تدوین نشده است و اسناد مرتبطی که در این زمینه وجود دارند، در سیاست‌های کلی برنامه‌های پنج‌ساله توسعه و ابلاغیه‌های مربوط به شورای عالی فضای مجازی پراکنده است.

جدول ۱۳. برنامه‌ها و عملکردهای مرتبط با عنوان سیاست‌های کلی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات

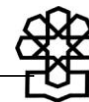
ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۱	اصلاح و تقویت ساختار حاکمیتی	تبدیل شورای عالی فناوری اطلاعات به شورای اجرایی فناوری اطلاعات نمونه‌ای از اصلاح ساختار حاکمیتی است. همچنین در نمونه انتزاع و بازپس‌گیری شبکه دسترسی سیم مسی از شرکت مخابرات ایران، موضوع اصلاح و تقویت ساختار حاکمیتی دنبال شد و در نسخه اولیه لایحه برنامه ششم [بند «۲» ماده (۲۰)] منعکس گردید، اما این بند در نهایت تصویب نشد و از قانون برنامه ششم حذف شد.
۲	ارائه و گسترش خدمات نوین ارتباطی و فناوری اطلاعات و پستی به آحاد جامعه، به‌منظور ایجاد تسهیلات در کلیه شئون مردم روزمره مردم	خدمت پیامک چندرسانه‌ای یا MMS ^۳ در کشورهای دیگر جزو برترین و سودآورترین خدمات شرکت‌های تلفن همراه است، شرکت‌های ارتباطات سیار ایران از واگذاری این خدمات منع شده‌اند. اما به‌رغم آن در مورد سامانه‌های پیام‌رسان خارجی (مانند تلگرام، واتس‌آپ و...) که خدماتی مشابه و برتر از MMS را ارائه می‌کند، رسماً باز و در دسترس عموم هستند.

1. Synchronous Transport Module level-1
2. Asian-Pacific Postal Union
3. Multimedia Messaging Service

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۳	حمایت از توسعه فناوری بومی و تولیدکنندگان سخت‌افزار و نرم‌افزار داخلی کشور و تقویت نقش بخش خصوصی در صنعت ICT کشور	بهترین نمونه فناوری بومی در صنعت ICT، کارت سوخت است که نظام کاربری آن متزلزل شده است. در نقطه مقابل این نمونه، فناوری نیمه‌بومی کارت ملی هوشمند قرار دارد که آیین‌نامه اجرایی آن در دولت دهم تصویب شده بود، ولی به‌رغم رایج شدن فناوری جدیدتر شناسنامه الکترونیکی (EID) به‌جای کارت فیزیکی هوشمند، در آغاز دولت یازدهم به اجرا در آمد و صدور آن هنوز به‌کندی و با صرف هزینه، ادامه دارد. در صورتی که سازمان فناوری اطلاعات ایران مخالفت خود را با ادامه تولید و صدور آن ابراز کرده است.
۴	استفاده بهینه و مطلوب از فناوری‌های نوین به‌عنوان نیروی پیش‌برنده توسعه اقتصادی کشور و افزایش سهم ICT در GDP	با استفاده انبوه و استقبالی که کاربران از دستاوردهای نوین فاوا به عمل می‌آورند، خودبه‌خود و همواره، سهم مالی فاوا در تولید ناخالص ملی افزایش می‌یابد، اما آنچه مهم‌تر از افزایش سهم ICT در GDP است، افزایش سرانه تولید ناخالص ملی از طریق توسعه بخش فاوا است. این مهم در دولت مغفول مانده است.
۵	ایجاد محیط امن و مناسب جهت جذب سرمایه‌گذاری و حمایت از بخش خصوصی در حوزه کسب‌وکار الکترونیکی	یک نمونه موفق در اجرا و تحقق برنامه جذب سرمایه در بخش فاوا، انعقاد قرارداد سهم ۴۹ درصدی شرکت MTN در شرکت «ایرانیان نت» و مشارکت مالی و فنی در اجرای پروژه «پراتور چهارم ارتباطات» است.
۶	توسعه اشتغال با استفاده از پتانسیل‌های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات، به‌ویژه اشتغال در حوزه فضای مجازی و الکترونیکی	در زمینه توسعه اشتغال در حوزه فضای سایبری و الکترونیکی، تحرکی قابل ملاحظه در بخش فاوای کشور مشاهده می‌شود. اما ظرفیت‌های زیادی در حوزه فضای مجازی وجود دارد که می‌توان از آنها برای اشتغال استفاده کرد.
۷	حضور مؤثر و فعال در سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی و توسعه همکاری‌های آموزشی و تحقیقاتی با سایر کشورها	عمدتاً بخش دولتی فاوا است که در سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی حضور پیدا می‌کند و در زمینه‌های آموزشی و تحقیقاتی با سایر کشورها و با نهادهای وابسته به سازمان ملل همکاری می‌کند. ولی بخش غیردولتی و بخش خصوصی فاوای کشور، به‌ندرت امکان حضور فعال در سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی را دارد.
۸	ارتقای جایگاه جهانی توسعه فاوا با توجه به معیارهای WSIS ^۱ و ITU	اجرای طرح دولت الکترونیکی در سال‌های گذشته جزو برنامه‌های مهم دولت تلقی شده است. با وجود این همچنان در این حوزه جای بسیاری برای کار وجود دارد، زیرا آمارهای بین‌المللی گویای وضعیت نه‌چندان مطلوب ایران در این حوزه است. براساس داده‌های اعلام شده برای سال ۲۰۱۶ میلادی، دولت الکترونیکی ایران با امتیاز ۰/۴۶۴۹، رتبه ۱۰۶ جهانی را به خود اختصاص داده که این رتبه در قیاس با سال ۲۰۱۲ شش رتبه تنزل یافته است.

۴-۳-۵. راهبردهای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات

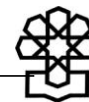
راهبردها، معمولاً برنامه‌هایی گذرا و موقت هستند، در صورتی که سیزده برنامه منظور شده در ذیل آن، اکثراً برنامه‌هایی مانا و دائمی هستند.

جدول ۱۴. برنامه‌ها و عملکردهای مرتبط با عنوان راهبردهای بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۱	بازتعریف جایگاه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات با توجه به تحولات بخش	درخصوص بازتعریف جایگاه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات با توجه به تحولات بخش هنوز اقدام مهمی انجام نشده است. امور بخش فاوا چون ماهیتاً چندوجهی هستند و همه دستگاه‌ها را شامل می‌شوند، هنوز به‌صورت پراکنده و جدای از هم مدیریت می‌شوند.
۲	توسعه و تأمین زیرساخت‌های فناوری اطلاعات (مخابراتی، فنواری اطلاعاتی، پستی و فضایی) مورد نیاز بخش‌های دولتی و غیردولتی در سطح کشور و بین‌الملل به‌صورت یکپارچه، ایمن، پایدار، باکیفیت، مطلوب و روزآمد با رعایت الزامات مدیریت بحران	در اکثر دستگاه‌های حاکمیتی کشور، از جمله در وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، این موضوع هنوز به‌درستی مورد توجه قرار نگرفته است که مدیریت هدایت، توسعه و تأمین زیرساخت‌های ارتباطی و فناوری اطلاعات (مخابراتی، فنواری اطلاعاتی، پستی و فضایی) مورد نیاز بخش‌های دولتی و غیردولتی در سطح کشور و بین‌الملل به‌صورت یکپارچه، ایمن، پایدار، باکیفیت، مطلوب و روزآمد با رعایت الزامات مدیریت بحران
۳	تدوین برنامه جامع دولت الکترونیک به‌منظور اصلاح ساختار اداری و مدیریتی کشور مبتنی بر فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات	تحقق دولت الکترونیکی در کشور همواره به اصلاح ساختار اداری و مدیریتی گره خورده است. دیوانسالاری‌های سنتی نیز گاه‌گاه سدی در برابر تحول اداری‌اند و مانع تحقق دولت الکترونیکی می‌شوند.
۴	ساماندهی و تمرکز مدیریت، هماهنگی، سیاستگذاری، هدایت و نظارت بر بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	برنامه‌ای که دارای سرفصل «تمرکز مدیریت» است، در عصر فاوا و با رویکردهای فاوا سازگار نیست.
۵	تمرکز مدیریت، هماهنگی، سیاستگذاری، هدایت، نظارت و حمایت از تولید و صنعت ارتباطات و فناوری اطلاعات	
۶	انحصارزدایی از لایه دسترسی شبکه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات	انحصارزدایی از لایه دسترسی شبکه ثابت، به‌منظور پویاسازی بازار خدمات مخابراتی ضروری است، اما برای رسیدن به این هدف و برای انحصارزدایی از لایه دسترسی شبکه عمومی ثابت، از طرف وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، راه‌حلی عملی ارائه نشده است.
۷	توسعه پژوهش و آموزش علوم و فناوری ارتباطات و فناوری اطلاعات	دوران‌سازی فاوا باعث و بانی تحول در همه ساختارها، از آن جمله ساختار پژوهش و آموزش علوم، مهندسی ارتباطات و فناوری اطلاعات شده است. اکنون کشور، نیاز به تعریف و تصویب صدها رشته، میان‌رشته‌ای (Interdisciplinary) و ترارشته‌ای (Trans-disciplinary) آکادمیک جدید دارد. سیاست‌های کلی ابلاغ شده به شورای عالی فضای مجازی نیز دستور مشابهی دارد، اما هنوز از سوی دستگاه‌های ذیربط اقدامات عملی انجام نشده است.
۸	حمایت از تولیدکنندگان تجهیزات نرم‌افزارهای ارتباطی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات تلاش کرده تا تولیدکنندگان تجهیزات و نرم‌افزارهای ارتباطی را مورد حمایت قرار دهد و بودجه قابل توجهی هرساله به این موضوع اختصاص می‌یابد. تاکنون نتایج این حمایت‌ها از سوی دولت گزارش نشده است، اما حمایت‌ها باید مشروط به اصل خودیاری (Subsidiarity)، هدفمند، همه‌جانبه و کوتاه‌مدت باشند تا وابستگی یک‌طرفه ایجاد نکنند.

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)																																																		
۹	گسترش همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات تلاش کرده تا همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی را گسترش دهد. در خصوص پروژه‌های فیبر نوری و ترانزیت و عرضه پهنای باند دستاوردهایی نیز به دست آمده، اما هنوز با هدف اصلی (یعنی تبدیل به هاب ارتباطات منطقه) فاصله زیادی وجود دارد.																																																		
۱۰	توسعه پژوهش، آموزش علوم و فناوری‌های فضایی	وضعیت پروژه‌های انجام شده در حوزه فضایی																																																		
		<table border="1"> <thead> <tr> <th>ردیف</th> <th>پروژه</th> <th>طراحی</th> <th>ساخت</th> <th>بهره‌برداری</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>۱</td> <td>طراحی و ساخت محفظه‌های خلأ حرارتی</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> </tr> <tr> <td>۲</td> <td>طراحی و تجهیز بخشی از زیرساخت‌های آزمایشگاهی در حوزه‌های ماهواره، سامانه‌های فضانوردی، سامانه‌های حمل‌ونقل فضایی و رانشگرهای فضایی</td> <td>✓</td> <td>ناتمام</td> <td>ناتمام</td> </tr> <tr> <td>۳</td> <td>طراحی و راه‌اندازی فاز اول آزمایشگاه‌های سیستمی فضایی</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> </tr> <tr> <td>۴</td> <td>طراحی و تجهیز آزمایشگاه‌ها و ایستگاه‌های سنجش‌ازدور سازمان و اجرای کامل عملیات تکمیل اینیبه و تأسیسات مکانیکی و الکتریکی آزمایشگاه‌های سنجش‌ازدور</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>ناتمام</td> </tr> <tr> <td>۵</td> <td>بهینه‌سازی، راه‌اندازی و به‌روزرسانی بخشی از ایستگاه زمینی ماهدشت برای دریافت اطلاعات از ماهواره سنجش‌ازدور در باند X</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> </tr> <tr> <td>۶</td> <td>احداث ساختمان ایستگاه TT&C و دریافت اطلاعات ماهواره با ساختمان‌های جانبی در مرکز فضایی قشم</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> </tr> <tr> <td>۷</td> <td>طراحی و ساخت سامانه انتقال مداری (سامان ۱) در پژوهشکده سامانه‌های حمل‌ونقل فضایی پژوهشگاه فضایی ایران</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>۸</td> <td>طراحی و ایجاد سامانه نرم‌افزاری شبیه‌سازی گرمایش آئرودینامیکی اجسام سه‌بعدی دارای سطوح فناشونده</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> </tr> <tr> <td>۹</td> <td>طرح تولید پوشش‌های نانو ساختار سرامیکی برای استفاده در سپرهای حرارتی و بدنه سامانه‌های فضایی</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> </tr> </tbody> </table>	ردیف	پروژه	طراحی	ساخت	بهره‌برداری	۱	طراحی و ساخت محفظه‌های خلأ حرارتی	✓	✓	✓	۲	طراحی و تجهیز بخشی از زیرساخت‌های آزمایشگاهی در حوزه‌های ماهواره، سامانه‌های فضانوردی، سامانه‌های حمل‌ونقل فضایی و رانشگرهای فضایی	✓	ناتمام	ناتمام	۳	طراحی و راه‌اندازی فاز اول آزمایشگاه‌های سیستمی فضایی	✓	✓	✓	۴	طراحی و تجهیز آزمایشگاه‌ها و ایستگاه‌های سنجش‌ازدور سازمان و اجرای کامل عملیات تکمیل اینیبه و تأسیسات مکانیکی و الکتریکی آزمایشگاه‌های سنجش‌ازدور	✓	✓	ناتمام	۵	بهینه‌سازی، راه‌اندازی و به‌روزرسانی بخشی از ایستگاه زمینی ماهدشت برای دریافت اطلاعات از ماهواره سنجش‌ازدور در باند X	✓	✓	✓	۶	احداث ساختمان ایستگاه TT&C و دریافت اطلاعات ماهواره با ساختمان‌های جانبی در مرکز فضایی قشم	✓	✓	✓	۷	طراحی و ساخت سامانه انتقال مداری (سامان ۱) در پژوهشکده سامانه‌های حمل‌ونقل فضایی پژوهشگاه فضایی ایران	✓	✓	-	۸	طراحی و ایجاد سامانه نرم‌افزاری شبیه‌سازی گرمایش آئرودینامیکی اجسام سه‌بعدی دارای سطوح فناشونده	✓	✓	✓	۹	طرح تولید پوشش‌های نانو ساختار سرامیکی برای استفاده در سپرهای حرارتی و بدنه سامانه‌های فضایی	✓	✓	✓
		ردیف	پروژه	طراحی	ساخت	بهره‌برداری																																														
		۱	طراحی و ساخت محفظه‌های خلأ حرارتی	✓	✓	✓																																														
		۲	طراحی و تجهیز بخشی از زیرساخت‌های آزمایشگاهی در حوزه‌های ماهواره، سامانه‌های فضانوردی، سامانه‌های حمل‌ونقل فضایی و رانشگرهای فضایی	✓	ناتمام	ناتمام																																														
		۳	طراحی و راه‌اندازی فاز اول آزمایشگاه‌های سیستمی فضایی	✓	✓	✓																																														
		۴	طراحی و تجهیز آزمایشگاه‌ها و ایستگاه‌های سنجش‌ازدور سازمان و اجرای کامل عملیات تکمیل اینیبه و تأسیسات مکانیکی و الکتریکی آزمایشگاه‌های سنجش‌ازدور	✓	✓	ناتمام																																														
		۵	بهینه‌سازی، راه‌اندازی و به‌روزرسانی بخشی از ایستگاه زمینی ماهدشت برای دریافت اطلاعات از ماهواره سنجش‌ازدور در باند X	✓	✓	✓																																														
		۶	احداث ساختمان ایستگاه TT&C و دریافت اطلاعات ماهواره با ساختمان‌های جانبی در مرکز فضایی قشم	✓	✓	✓																																														
		۷	طراحی و ساخت سامانه انتقال مداری (سامان ۱) در پژوهشکده سامانه‌های حمل‌ونقل فضایی پژوهشگاه فضایی ایران	✓	✓	-																																														
۸	طراحی و ایجاد سامانه نرم‌افزاری شبیه‌سازی گرمایش آئرودینامیکی اجسام سه‌بعدی دارای سطوح فناشونده	✓	✓	✓																																																
۹	طرح تولید پوشش‌های نانو ساختار سرامیکی برای استفاده در سپرهای حرارتی و بدنه سامانه‌های فضایی	✓	✓	✓																																																
۱۱	توسعه صنعت فضایی در طراحی، ساخت، آزمایش، پرتاب و بهره‌برداری از سامانه فضایی (ماهواره، ماهواره‌بر و ایستگاه‌های زمینی) و ایجاد زیرساخت‌ها و صنایع مرتبط	در ردیف ۶ جدول ۱۱ ذکر شده است.																																																		
۱۲	حفظ و توسعه حقوق کشور از منابع فضایی مشترک بین‌المللی شامل موقعیت‌های مداری ثابت، فرکانس و...	استثنای قانونی ماده (۱۴) در «قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات» در خصوص سازمان صدا و سیما یکی از چالش‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات برای مدیریت کامل فرکانس است. در خصوص حفظ و نگهداری نقاط مداری نیز به‌واسطه فشارهای بین‌المللی، عدم هماهنگی با قوانین جدید ITU، رقابت شدید برخی از کشورها (نظیر عربستان و فرانسه) برای تصاحب نقاط مداری کشور و عدم قرارگیری ماهواره ایران در نقاط مداری در زمان تعیین شده، ۲ نقطه از ۳ نقطه مداری بسیار استراتژیک کشور از دست رفته است. باید توجه داشت که مهلت تعیین شده ITU برای ایران تا سال ۱۳۹۷ است که نقطه زهره ۲ و همچنین ۱۳ نقطه رزرو شده دیگر را مورد بهره‌برداری قرار دهد در غیر این صورت همانند دو نقطه مداری زهره ۱ و ۳ از ایران گرفته می‌شوند.																																																		

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۱۳	استفاده از ظرفیت‌های الکترونیکی، به‌منظور افزایش رضایت ذینفعان و ساماندهی اپراتورهای پستی	<p>وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مجوزهای قانونی را از مجلس شورای اسلامی برای ساماندهی بخش پست دریافت کرده، اما هنوز بخش پست دولتی و خصوصی ساماندهی مناسب نشده است. تاکنون اهم اقدامات انجام شده در این بخش عبارتند از:</p> <ul style="list-style-type: none"> • راه‌اندازی و توسعه سیستم جامع یکپارچه مبادله و توزیع مرسولات پستی در سراسر کشور • راه‌اندازی سرور نقشه جغرافیایی (Map Server) جهت ارائه سرویس‌های مبتنی بر ردیابی • راه‌اندازی و توسعه سیستم همراه نام‌رسان (Mobile/PDA)^۱ • راه‌اندازی زیرساخت‌های یکپارچه وب سرویس‌های کد پستی و درگاه ارائه خدمات مبتنی بر کد پستی • تهیه نرم‌افزار جامع خطوط پستی • تجهیز کلیه خودروهای ناوگان رهسپاری شرکت ملی پست به سیستم راهبری (GPS) • ایجاد سامانه مدیریت تجارت الکترونیک پست (Gateway) • راه‌اندازی سامانه یکپارچه خدمات پستی • راه‌اندازی صندوق‌های هوشمند پستی معابر (Cashless) • توسعه طرح ملی مدیریت نشانی مکان‌محور و استعلامات میان دستگاهی اماکن (GNAF): • انجام فاز نخست پروژه GNAF در شهرهای تهران، مشهد، اصفهان، قزوین و قم • تجهیز ۴۹ شهرداری و ۵۱۵ دهیاری به سامانه یکپارچه داده‌ای جغرافیایی

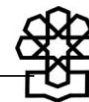
۶-۳-۴. برنامه‌های اجرایی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات

الف) توسعه شبکه و زیرساخت‌ها

حدود ۵۰ درصد از اعتبارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات صرف توسعه زیرساخت‌های ارتباطات می‌شود. تاکنون تمرکز وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات عمدتاً بر توسعه زیرساخت‌ها بوده و بهره‌برداری از زیرساخت‌ها کمتر مورد توجه قرار گرفته است. به همین دلیل، انبارها و سالن‌های تجهیزات مخابراتی و ارتباطی، معمولاً پر است از دستگاه‌های مختلف، اما عرضه خدمات فناوری اطلاعات و ارتباطات در کشور توسعه مناسبی ندارد.

جدول ۱۵. برنامه‌ها و عملکردهای مرتبط با عنوان توسعه شبکه و زیرساخت‌ها

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۱	افزایش پهنای باند اینترنت بین‌الملل	عملکرد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در توسعه ظرفیت پهنای باند اینترنت بین‌الملل کشور مثبت بوده است، زیرا این ظرفیت در پایان سال ۱۳۹۵ به ۷۴۳ گیگابیت بر ثانیه رسید.
۲	افزایش پهنای باند شبکه IP داخلی	ظرفیت شبکه IP داخلی نیز در خردادماه سال ۱۳۹۶ به ۱۰ هزار گیگابیت بر ثانیه رسید.
۳	افزایش ظرفیت شبکه انتقال زیرساخت ارتباطات و فناوری اطلاعات	شبکه فیبر نوری کشور از ۵۱۴۹۷ کیلومتر به ۶۵۰۰۰ کیلومتر رسیده است.
۴	به‌روزرسانی مستمر کد پستی	به‌روزرسانی مستمر کد پستی همچنان تداوم دارد و یکی از وظایف مستمر شرکت پست است. اقدامات انجام شده عبارتند از: - بهنگام‌سازی ۱۰۰ درصد کد پستی شهرها و ۵۵ درصد روستاها - بهنگام‌سازی ۵۰ میلیون رکورد کد پستی (۳۹/۵ میلیون شهری و ۱۰/۵ میلیون روستایی)
۵	توسعه و تکمیل مراکز داده استانی، ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی	دستگاه‌های حاکمیتی گرچه از کاربران مراکز داده استانی و ملی هستند، ولی ضروری نبود وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات خود رأساً به توسعه و تکمیل این مراکز اقدام کند، بلکه این مراکز می‌توانست توسط بخش خصوصی، دایر و مورد بهره‌برداری قرار گیرد، همچنان که هم‌اکنون نیز ترجیح می‌دهند، با بخش خصوصی در این زمینه همکاری کنند.
۶	استقرار سامانه‌های ایمنی زیرساخت ارتباطی و اطلاعاتی	ایمنی یک مقوله فیزیکی است و با مفهوم امنیت، متفاوت است. ایمنی زیرساخت‌ها نیازمند حفاظت و حراست فیزیکی در برابر ورود غیرمجاز، سرقت، آتش‌سوزی، تخریب (در اثر حوادث طبیعی یا انسانی) و تجهیزات ممانعت از قطع برق است.
۷	ایجاد ظرفیت به‌منظور افزایش تعداد کاربران اینترنت	تنها ایجاد ظرفیت فنی به افزایش تعداد کاربران اینترنت منجر نمی‌شود. زیرا ظرفیت‌سازی برای افزایش تعداد کاربران اینترنت همچنین مستلزم توسعه مهارت‌های کار با سامانه‌های الکترونیکی، سواد دیجیتالی و در نهایت رفع شکاف دیجیتالی است و در این زمینه هنوز اقدام جامعی صورت نگرفته است.
۸	افزایش ظرفیت ترانزیت ارتباطات بین‌الملل به‌منظور کسب سهم مناسب از بازار منطقه	کسب سهم مناسب از بازار فروش ظرفیت ترانزیت در منطقه، هم نیاز به افزایش ظرفیت پهنای باند ترانزیت ارتباطات بین‌الملل دارد و هم نیازمند خصوصی‌سازی شرکت‌های فراهم‌آور ظرفیت ترانزیت است. در سال‌های اخیر ظرفیت ترانزیت بین‌الملل افزایش پیدا کرده، اما بهره‌برداری از این ظرفیت‌ها به‌خوبی انجام نشده است.
۹	تهیه طرح جامع استفاده مطلوب از منابع ملی از جمله طیف فرکانس، مدارهای ماهواره‌ای و شماره‌گذاری (Numbering)، دامنه‌ها، IpAddresses، کد پستی و...	تحقیق در ویژگی‌های بومی به کارگیری عملی تکه‌بندهای آزاد شده در کشور هنوز به اجرا در نیامده و در صورت اجرایی شدن نیز، در شرایط موجود به دلیل وجود مشکلات حقوقی، قانونی و ساختاری (مخالفت سازمان صدا و سیما در واگذاری تکه‌بندهای آزاد شده در فرآیند دیجیتالی شدن پخش) با مشکل روبرو است.
۱۰	کسب توانمندی طراحی، ساخت، تست، پرتاب، بهره‌برداری، هدایت و کنترل ماهواره‌های مورد نیاز	با توجه به الزامات سند جامع توسعه علمی کشور و بند «ب» از ماده (۴۷) قانون برنامه پنجم در راستای حفظ نقاط مداری باید یک ماهواره ملی در مدار ژئو قرار گیرد. پروژه ماهواره ناهید ۱ با هدف قرارگیری در مدار یادشده برای این هدف پیش‌بینی شد؛ اما علیرغم آغاز فرآیند طراحی و ساخت این ماهواره در پیش از انقلاب اسلامی، هنوز پرتاب و بهره‌برداری نشده است.

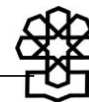
ب) بهبود کیفیت زندگی شهروندان و توسعه خدمات

کیفیت و کمیت، دو مقوله توأمان و مرتبط به یکدیگرند، لذا وجود نارسایی‌های کمی در قیمت، سرعت و پهنای باند دسترسی، از کیفیت خدمات، به شدت کاسته و نارضایتی کاربران را موجب شده است.

جدول ۱۶. برنامه‌ها و عملکردهای مرتبط با عنوان بهبود کیفیت زندگی شهروندان و توسعه خدمات

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)																																																														
۱	کاهش زمان سیر مرسولات پستی بین مراکز استان‌ها	امروزه مدیریت‌های پستی برای کاهش زمان سیر مرسولات پستی بین مراکز استان‌ها از سامانه‌های الکترونیکی مدیریت زنجیره تأمین (SCM) استفاده می‌کنند، ولی شرکت پست جمهوری اسلامی ایران هنوز فاقد چنین سامانه‌ای است.																																																														
۲	استقرار دولت الکترونیک در بخش	کشورمان با توجه به مراحل چهارگانه مدل خدمات برخط هنوز در سطوح پایین توسعه دولت الکترونیک قرار گرفته است. با توجه به نیاز به بحث امنیت داده، سیستم‌های پرداخت آنلاین و اشتراک ایمن داده‌ها میان دستگاه‌های دولتی، حرکت به مراحل بالاتر با خدمات تبدادی و یکپارچه وجود دارد، اما این حرکت بسیار کند بوده و با دشواری فراوان همراه است. برای استقرار دولت الکترونیکی باید علاوه بر e-Government همچنین e-Governance نیز به اجرا در می‌آید و این مستلزم همکاری بخش فاوا (و سایر بخش‌های اقتصادی کشور) با وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است که این مهم با چالش‌های اساسی روبرو است.																																																														
۳	امکان دسترسی پرسرعت دستگاه‌های اجرایی، کسب‌وکار خانوارها به شبکه ملی اطلاعات	بند «الف» ماده (۴۶) برنامه پنجم توسعه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات را مکلف می‌کند امکان دسترسی پرسرعت را به صورتی فراهم نماید که تا پایان برنامه، شصت درصد (۶۰٪) خانوارها و کلیه کسب‌وکارها بتوانند به شبکه ملی اطلاعات و اینترنت متصل شوند. نمودارهای زیر وضعیت دسترسی خانوارها به اینترنت به تفکیک استان‌ها را در ابتدای سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد. در ۲۱ استان کمتر از شصت درصد (۶۰٪) خانوارها به اینترنت متصل هستند و سه استان خراسان جنوبی، خراسان شمالی و سیستان و بلوچستان دارای کمترین میزان دسترسی خانوار به اینترنت هستند.																																																														
		<table border="1"> <caption>میزان دسترسی خانوار به اینترنت به تفکیک استان (در ابتدای سال ۱۳۹۶)</caption> <thead> <tr> <th>استان</th> <th>درصد</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>آذربایجان شرقی</td><td>۴۳</td></tr> <tr><td>آذربایجان غربی</td><td>۴۲</td></tr> <tr><td>اردبیل</td><td>۵۶</td></tr> <tr><td>اصفهان</td><td>۵۵</td></tr> <tr><td>ایلام</td><td>۵۴</td></tr> <tr><td>بوشهر</td><td>۶۳</td></tr> <tr><td>تهران</td><td>۶۴</td></tr> <tr><td>چهارمحال و بختیاری</td><td>۶۴</td></tr> <tr><td>خراسان جنوبی</td><td>۳۴</td></tr> <tr><td>خراسان رضوی</td><td>۴۷</td></tr> <tr><td>خراسان شمالی</td><td>۳۵</td></tr> <tr><td>خوزستان</td><td>۳۵</td></tr> <tr><td>زنجان</td><td>۴۵</td></tr> <tr><td>سمنان</td><td>۶۰</td></tr> <tr><td>سیستان و بلوچستان</td><td>۳۸</td></tr> <tr><td>تاراج</td><td>۶۵</td></tr> <tr><td>قزوین</td><td>۵۱</td></tr> <tr><td>قم</td><td>۷۴</td></tr> <tr><td>کرمان</td><td>۴۹</td></tr> <tr><td>کرمانشاه</td><td>۵۰</td></tr> <tr><td>کلمنه</td><td>۴۵</td></tr> <tr><td>گلپایگان و بویراحمد</td><td>۶۲</td></tr> <tr><td>گلستان</td><td>۵۸</td></tr> <tr><td>گیلان</td><td>۵۱</td></tr> <tr><td>لرستان</td><td>۶۱</td></tr> <tr><td>مازندران</td><td>۶۰</td></tr> <tr><td>مرکزی</td><td>۴۹</td></tr> <tr><td>هرمزگان</td><td>۵۷</td></tr> <tr><td>همدان</td><td>۴۹</td></tr> <tr><td>یزد</td><td>۵۳</td></tr> </tbody> </table>	استان	درصد	آذربایجان شرقی	۴۳	آذربایجان غربی	۴۲	اردبیل	۵۶	اصفهان	۵۵	ایلام	۵۴	بوشهر	۶۳	تهران	۶۴	چهارمحال و بختیاری	۶۴	خراسان جنوبی	۳۴	خراسان رضوی	۴۷	خراسان شمالی	۳۵	خوزستان	۳۵	زنجان	۴۵	سمنان	۶۰	سیستان و بلوچستان	۳۸	تاراج	۶۵	قزوین	۵۱	قم	۷۴	کرمان	۴۹	کرمانشاه	۵۰	کلمنه	۴۵	گلپایگان و بویراحمد	۶۲	گلستان	۵۸	گیلان	۵۱	لرستان	۶۱	مازندران	۶۰	مرکزی	۴۹	هرمزگان	۵۷	همدان	۴۹	یزد	۵۳
استان	درصد																																																															
آذربایجان شرقی	۴۳																																																															
آذربایجان غربی	۴۲																																																															
اردبیل	۵۶																																																															
اصفهان	۵۵																																																															
ایلام	۵۴																																																															
بوشهر	۶۳																																																															
تهران	۶۴																																																															
چهارمحال و بختیاری	۶۴																																																															
خراسان جنوبی	۳۴																																																															
خراسان رضوی	۴۷																																																															
خراسان شمالی	۳۵																																																															
خوزستان	۳۵																																																															
زنجان	۴۵																																																															
سمنان	۶۰																																																															
سیستان و بلوچستان	۳۸																																																															
تاراج	۶۵																																																															
قزوین	۵۱																																																															
قم	۷۴																																																															
کرمان	۴۹																																																															
کرمانشاه	۵۰																																																															
کلمنه	۴۵																																																															
گلپایگان و بویراحمد	۶۲																																																															
گلستان	۵۸																																																															
گیلان	۵۱																																																															
لرستان	۶۱																																																															
مازندران	۶۰																																																															
مرکزی	۴۹																																																															
هرمزگان	۵۷																																																															
همدان	۴۹																																																															
یزد	۵۳																																																															
۴	ایجاد ظرفیت به منظور افزایش تعداد کاربران تلفن همراه و ارائه خدمات ارزش افزوده	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در راستای اجرای این برنامه اقدام به واگذاری پروانه MVNO به شرکت‌های داخلی کرده و دستاوردهای خوبی حاصل شده است.																																																														
۵	ایجاد ظرفیت به منظور به‌روزرسانی واگذاری تلفن ثابت و ارائه خدمات ارزش افزوده	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات با واگذاری پروانه FCP به شرکت‌های داخلی در نظر داشت در این برنامه نیز به موفقیت دست پیدا کند، اما هنوز در این بازار موفقیتی حاصل نشده است. یک دلیل عدم موفقیت طرح واگذاری پروانه FCP، حضور پر قدرت و فراگیر شرکت‌های استانی مخابرات در اکثر شرکت‌های دارای پروانه FCP است.																																																														
۶	افزایش خدمات الکترونیکی (دولت الکترونیکی، کسب‌وکار الکترونیکی، سلامت الکترونیکی و ...)	خدمات الکترونیکی (دولت الکترونیکی، کسب‌وکار الکترونیکی، سلامت الکترونیکی و ...) در سال‌های اخیر افزایش یافته، اما همان‌طور که رتبه ایران در شاخص جهانی توسعه دولت الکترونیک نیز نشان می‌دهد، وضعیت خدمات الکترونیکی در کشور نامناسب است.																																																														

عملکرد (اجرای اهداف)					برنامه‌ها	ردیف
<p>سراهنه مرسولات پستی در ایران تنها هشت مرسوله به‌ازای هر شهروند است که حتی از متوسط جهانی (۵۰ مرسوله) بسیار پایین‌تر است. یکی از زمینه‌های افزایش سرانه مرسولات، خدمات نوین پستی است.</p>					افزایش سرانه مرسولات و خدمات نوین پستی	۷
ردیف	عنوان شاخص	واحد اندازه‌گیری	سال ۱۳۹۵	درصد رشد نسبت به ابتدای دولت یازدهم		
۱	سرویس پست سفارشی	هزار مرسوله	۳۱,۶۵۳	۷۶		
۲	سرویس پست پیشتاز	هزار مرسوله	۶۸,۹۱۷	۱۸		
۳	سرویس پست ویژه	هزار مرسوله	۴,۶۹۲	۳۸		
۴	سرویس پست امانت و بسته	هزار مرسوله	۱۰,۴۱۸	۹۴		
۵	سرویس‌های الکترونیکی	هزار مرسوله	۶۰,۵۲۴	۵۸۹		
۶	سرویس پست عادی	هزار مرسوله	۲۲۴,۲۳۶	۸۹		
<p>تکمیل و توسعه منطقه ویژه اقتصادی پیام و ایجاد شهرک‌های ICT (ارتباطات و فناوری اطلاعات) در این منطقه و برخی از دیگر مناطق</p>					۸	تکمیل و توسعه منطقه ویژه اقتصادی پیام و ایجاد شهرک‌های ICT (ارتباطات و فناوری اطلاعات) در این منطقه و برخی از دیگر مناطق
<p>پروژه منطقه ویژه اقتصادی پیام و ایجاد شهرک‌های ICT از جمله برنامه‌هایی است که در دست اجرا است، اما پیشرفت مطلوبی در آنها حاصل نشده است.</p>						
<p>وجود انحصار در بازار مخابرات کشور، مانع اجرای درست مقررات اتصال و ارتباط متقابل است. دلیل توسعه کند دسترسی اینترنت پرسرعت نیز رقابت نابرابر در بازار خدمات دسترسی است. برای مثال: در سال ۱۳۹۵ یکی از دارندگان پروانه FCP اقدام به ارائه خدمات تلفنی ثابت بر بستر IP کرد، اما شرکت مخابرات ایران، دو روز بعد، اتصال متقابل خود را با شرکت مربوطه قطع نمود.</p>					۹	تدوین و تنظیم روابط متقابل بین ارائه‌دهندگان خدمات حوزه ICT
<p>ایجاد بستر مناسب برای ارزیابی کیفیت خدمات پستی در استان‌های مختلف کشور</p>						
<p>ارزیابی کیفیت خدمات پستی در کشور نیاز به تعریف دو پروژه اندازه‌گیری QoS (کیفیت ارائه خدمات ازسوی پست) و QoE (کیفیت تجربه خدمات ازسوی کاربران) دارد که هیچ‌کدام هنوز به‌درستی تعریف و اجرا نشده‌اند.</p>					۱۰	ایجاد بستر مناسب برای ارزیابی کیفیت خدمات پستی در استان‌های مختلف کشور
<p>توسعه خدمات پست‌بانک در روستاها و مناطق محروم انجام شده و در حال توسعه است. توسعه خدمات بانکداری الکترونیکی در اقصی نقاط کشور از دستاوردهای مهم دولت محسوب می‌شود که به‌خاطر اهمیت راهبردی‌اش نیاز به توجه درخور و نظارت بیشتر دارد.</p>						
<p>در زمان اجرای اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی با توجه به اهداف و راهبردها در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات</p>					۱۱	سرمایه‌گذاری‌های زیادی از طرف وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات برای تجهیز پست‌بانک در روستاها و مناطق محروم انجام شده و در حال توسعه است. توسعه خدمات بانکداری الکترونیکی در اقصی نقاط کشور از دستاوردهای مهم دولت محسوب می‌شود که به‌خاطر اهمیت راهبردی‌اش نیاز به توجه درخور و نظارت بیشتر دارد.
<p>مخابرات کشور است که نیازمند همکاری شورای رقابت و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است.</p>						
<p>پروانه‌های جدیدی که تحت عناوین بدیع FCP یا ServCo صادر شده‌اند تاکنون پاسخ‌های رضایت‌بخش نداده و هنوز کارآیی و اثربخشی خود را نمایان نکرده‌اند تا «ارتقا» در مقررات‌گذاری به حساب آیند. لذا تعریف مهلتی مناسب برای ارزیابی کارآیی و اثربخشی این پروانه‌ها ضروری است.</p>					۱۲	اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی با توجه به اهداف و راهبردها در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات
<p>پروانه‌های جدیدی که تحت عناوین بدیع FCP یا ServCo صادر شده‌اند تاکنون پاسخ‌های رضایت‌بخش نداده و هنوز کارآیی و اثربخشی خود را نمایان نکرده‌اند تا «ارتقا» در مقررات‌گذاری به حساب آیند. لذا تعریف مهلتی مناسب برای ارزیابی کارآیی و اثربخشی این پروانه‌ها ضروری است.</p>						
<p>پروانه‌های جدیدی که تحت عناوین بدیع FCP یا ServCo صادر شده‌اند تاکنون پاسخ‌های رضایت‌بخش نداده و هنوز کارآیی و اثربخشی خود را نمایان نکرده‌اند تا «ارتقا» در مقررات‌گذاری به حساب آیند. لذا تعریف مهلتی مناسب برای ارزیابی کارآیی و اثربخشی این پروانه‌ها ضروری است.</p>					۱۳	ارتقای پروانه‌های صادر شده با توجه به توسعه فناوری‌های نو
<p>پروانه‌های جدیدی که تحت عناوین بدیع FCP یا ServCo صادر شده‌اند تاکنون پاسخ‌های رضایت‌بخش نداده و هنوز کارآیی و اثربخشی خود را نمایان نکرده‌اند تا «ارتقا» در مقررات‌گذاری به حساب آیند. لذا تعریف مهلتی مناسب برای ارزیابی کارآیی و اثربخشی این پروانه‌ها ضروری است.</p>						

ج) بهبود کیفیت زندگی شهروندان و توسعه خدمات

آنچه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، طی دو دهه اخیر تحت عنوان «برقراری عدالت ارتباطی» و برنامه‌ریزی برای USO انجام می‌دهد موضوع توسعه ارتباطات در روستاها و در مناطق محروم است، در حالی که این موضوع تنها بخش کوچکی از برنامه‌های تعهد خدمات عام (USO) است.

جدول ۱۷. برنامه‌ها و عملکردهای مرتبط با عنوان بهبود کیفیت زندگی شهروندان و توسعه خدمات

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)									
۱	فراهم‌سازی دسترسی کلیه روستاهای کشور به شبکه‌های ارتباطی (USO)	<p>در حالی که دسترسی بسیاری از روستاهای کشور به شبکه‌های ارتباطی اجرا شده یا در حال اجرا است، اما هنوز روستاهای زیادی از آن بی‌بهره‌اند. همچنین کیفیت دسترسی در بسیاری از روستاها پایین است. لازم است اثربخشی این گونه پروژه‌ها مورد ارزیابی قرار گرفته و از تجربه آن در توسعه شبکه‌های ارتباطی استفاده شود.</p> <table border="1"> <caption>تعداد روستاهای دارای ارتباط و روستاهای دارای تلفن خلغی</caption> <thead> <tr> <th>سال</th> <th>روستاهای دارای تلفن خلغی</th> <th>تعداد روستاهای دارای ارتباط</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>۹۴</td> <td>۴۷,۹۸۴</td> <td>۵۴,۲۶۱</td> </tr> <tr> <td>۹۵</td> <td>۴۹,۰۱۴</td> <td>۵۵,۲۹۶</td> </tr> </tbody> </table>	سال	روستاهای دارای تلفن خلغی	تعداد روستاهای دارای ارتباط	۹۴	۴۷,۹۸۴	۵۴,۲۶۱	۹۵	۴۹,۰۱۴	۵۵,۲۹۶
سال	روستاهای دارای تلفن خلغی	تعداد روستاهای دارای ارتباط									
۹۴	۴۷,۹۸۴	۵۴,۲۶۱									
۹۵	۴۹,۰۱۴	۵۵,۲۹۶									

د) ارتقای تحقیق و توسعه فناوری‌های بومی

در حالی که تحقیقاتی بنیادین در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات صورت نمی‌گیرد، تحقیقات کاربردی انجام گرفته توسط مرکز تحقیقات مخابرات و پژوهشگاه فناوری اطلاعات و ارتباطات (وابسته به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات) منتشر و ارزیابی عمومی نمی‌شوند تا به مرور زمان، اثربخش‌تر از پیش شوند و ارتقا یابند.

جدول ۱۸. برنامه‌ها و عملکردهای مرتبط با عنوان ارتقای تحقیق و توسعه فناوری‌های بومی

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۱	حمایت از توسعه نرم‌افزارهای بومی	سازمان فناوری اطلاعات ایران اقداماتی برای توسعه و به‌کارگیری نرم‌افزارهای متن باز انجام داده، اما این اقدامات به‌صورت پراکنده و کوچک بوده که نتوانسته‌اند حتی بخشی از اهداف حاکمیت در حوزه نرم‌افزارهای متن باز را تحقق بخشند.
۲	تدوین بسته‌های استاندارد و ضوابط و مقررات در بخش	بازوی اجرایی سازمان ملی استاندارد در تدوین بسته‌های استاندارد و ضوابط و مقررات در بخش مخابرات و بومی‌سازی استانداردهای فاوا، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است و پویایی لازم در همکاری اثربخش در روابط متقابل این دو نهاد دیده نمی‌شود.

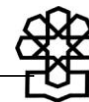
ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۳	تدوین سندهای مدیریتی، فنی و پژوهشی در بخش	بخش مخابرات، فناوری اطلاعات و ارتباطات نیازمند داشتن آرگان‌های مستقل و غیروابسته به دولت برای تدوین بعضی از سندهای فنی در بخش است. چنین آرگان‌هایی در کشور تشکیل نشده و نهادهای کنونی این بخش هنوز به چنین مرجعیتی دست نیافته‌اند تا مستقلاً به تدوین چنین سندهایی بپردازند. درواقع یکی از وظایف وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، کمک به بخش مربوطه برای رسیدن به استقلال در خود مقررانگذاری و نظارت بر حسن اجرای مقررات است.
۴	تعریف و ساخت ماهواره‌های مشترک با سایر کشورها	ایران تنها کشور بزرگ منطقه و جهان است که فاقد ماهواره‌های پخش رادیو تلویزیونی است و در این زمینه، تاکنون مذاکراتی با کشورهای ایتالیا، هند، چین و روسیه صورت گرفته است.
۵	تعریف و اجرای پروژه‌های پژوهشی و تحقیقاتی فضایی با مشارکت دانشگاه‌های داخلی و خارجی	چند پروژه پژوهشی و تحقیقاتی فضایی با دانشگاه صنعتی شریف، دانشگاه صنعتی امیرکبیر و دانشگاه علم و صنعت تعریف شده و دنبال می‌شود.
۶	ایجاد آزمایشگاه ملی فضایی	یک آزمایشگاه سنجش از دور در مرکز ماهدشت ایجاد شده است.

ه) تقویت و گسترش ارتباطات و حضور مؤثر در مجامع بین‌المللی

از یک‌سو، تعدد مجامع بین‌المللی فعال در عرصه فاوا، و از سوی دیگر، وجود مشکلات سازماندهی برای حضور پایدار و مؤثر متخصصان بخش خصوصی فاوای کشور در کنار نمایندگی‌های دولتی در این مجامع باعث شده است تا در اغلب اجلاس‌های جهانی، حضور کم‌اثر داشته باشیم.

جدول ۱۹. برنامه‌ها و عملکردهای مرتبط با عنوان تقویت و گسترش ارتباطات و حضور مؤثر در مجامع بین‌المللی

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۱	حضور فعال و مؤثر در مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی به‌منظور پیشبرد اهداف و دفاع از منافع ملی	<p>ضرورت حضور فعال و مؤثر داشتن در مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی، تعریف اهداف، انتظارات و منافع ملی ما از این حضور است و برنامه‌ریزی مداوم برای رسیدن به اهداف است. در موارد مذکور هنوز اقدامات کافی انجام نشده است.</p> <p>در بخش پست اقدامات زیر در این زمینه انجام گرفته است:</p> <ul style="list-style-type: none"> • برگزاری کنگره ۲۰۱۷ اتحادیه پستی آسیا و اقیانوسیه (APPU) در تیرماه ۱۳۹۶ و حضور دبیرکل اتحادیه جهانی پستی (UPU) • انعقاد یادداشت تفاهمنامه توسعه همکاری‌های پستی با کشورهای ترکیه، آذربایجان، ترکمنستان، عراق، افغانستان، پاکستان، ارمنستان، بلغارستان، تایلند و همچنین انعقاد یادداشت تفاهم همکاری‌های پستی ویژه با پست اتریش • تصویب سه پیشنهاد ارائه شده از سوی پست جمهوری اسلامی ایران در کنگره پستی جهانی استانبول ۲۰۱۶، مهرماه ۱۳۹۵. <p>عضویت در شورای راهبری (CA) اتحادیه پستی جهانی</p>
۲	کسب جایگاه مناسب در اتحادیه‌ها و مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی	در حالی که مجامع بین‌المللی از همکاری همه کشورها استقبال می‌کنند ما در موارد کمی توانسته‌ایم جایگاه مناسبی در مدیریت این مجامع کسب کنیم. در حالی که پاکستان و بنگلادش در این زمینه بیشتر و بهتر از ما،

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
		فعالیت می‌کنند. البته در بخش پست اقدامات خوبی در این زمینه انجام گرفته که در ردیف (۱) همین جدول ذکر شده است.
۳	ثبت بین‌المللی ایستگاه‌های رادیویی و موقعیت‌های مداری	ثبت بین‌المللی پنج موقعیت مدار فرکانسی ماهواره‌ای جدید در اتحادیه بین‌المللی مخابرات توسط سازمان فضایی ایران در سال ۱۳۹۵ انجام شد.
۴	ارتقای جایگاه و موقعیت پست ایران و کشور در جهان و تقویت ارتباطات پستی بین‌المللی و ایجاد هاب پستی	مطالعه و بررسی مقدماتی برای ایجاد مرکز تجزیه و مبادلات مستقل داخلی و توسعه هاب پستی بین‌المللی در فرودگاه امام خمینی انجام شده است.

۴-۴. وعده‌های شفاهی وزیر در روز رأی اعتماد

۴-۴-۱. تأمین حقوق ملی و مطالبات مردم

حقوق مردم در بعضی از مقررات وضع شده و اجرای آنها به‌طور کامل حفاظت نمی‌شود. در این زمینه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

کافی نبودن پیگیری احقاق حقوق مردم در مصوبات لغو شده مربوط به افزایش قیمت‌ها، عدم تحقق کامل وعده کاهش قیمت ترافیک در شبکه ملی اطلاعات و محدودسازی کاهش قیمت‌ها به چند وبگاه خاص و عدم یکپارچگی در تعیین وبگاه‌هایی که در شبکه ملی اطلاعات تعریف شده‌اند.

جدول ۲۰. برنامه‌ها و عملکردهای مرتبط با عنوان تأمین حقوق ملی و مطالبات مردم

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۱	در اولویت قرار دادن اعمال حاکمیت ملی و حفاظت از حقوق شهروندان و پاسخگویی به مردم در این بخش	یکی از مهمترین بخش‌ها در اعمال حاکمیت ملی حفاظت از داده‌های کاربران ایرانی در فضای سایبری است. در این زمینه خلأهای قانونی وجود دارد که هیچ‌گونه لایحه‌ای از سمت دولت تقدیم مجلس نشده است. در نتیجه اعمال حاکمیت در فضای سایبری با چالش‌هایی روبرو است. به‌طور نمونه کشور در تعامل با بازیگران بین‌المللی صاحب سهم در بازار ایران برای انتقال و نگهداری داده‌های کاربران ایرانی آنها در قلمرو کشور، توفیقی به‌دست نیاورده است.
۲	تقویت فضای رقابتی در لایه‌های دسترسی شبکه تلفن‌های ثابت	در زمینه این رقابت در دسترسی سیمی (سیم مسی)، اقدامات کافی انجام نشد و همچنان بازار به سمت انحصار شرکت مخابرات ایران است. در زمینه دسترسی نوری (فیبر نوری) نیز به شرکت ایرانیان نت مجوز داده شده، ولی پیشرفت قابل توجهی حاصل نشده است.
۳	حضور فعال و مؤثر در مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی	در حالی که مجامع بین‌المللی از همکاری همه کشورها استقبال می‌کنند وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در موارد معدودی توانسته جایگاه مناسبی در مدیریت این مجامع کسب کند. در حالی که پاکستان و بنگلادش در این زمینه بهتر و بیشتر از کشور ما، فعالیت می‌کنند.
۴	ارتقا و تدوین و تنظیم نظامنامه حاکم بر فضای کسب‌وکار	-
۵	تبیین روابط بین ارائه‌دهندگان خدمات با مردم	یکی از مبانی اصلی تحقق این هدف تهیه و تقدیم لایحه حفاظت از داده‌های شخصی به مجلس شورای اسلامی است که تاکنون انجام نشده است.

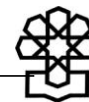
ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۶	ایجاد توازن خدمات در حوزه ملی براساس توجه ویژه به مناطق محروم، مرزی و روستایی با به‌کارگیری حداکثری ظرفیت و امکانات موجود	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات تلاش و اقدامات زیادی برای ایجاد توازن در دسترسی ارتباطات نقاط مختلف کشور انجام داده و زیرساخت‌های قابل توجهی را در روستاها و مناطق محروم فراهم کرده، اما تعداد زیادی از روستاها نیازمند ایجاد زیرساخت مخابراتی هستند.

۴-۴-۲. تکمیل و توسعه زیرساخت و شبکه

به دلیل وجود بازار و علاقمندی به سرمایه‌گذاری در حوزه فناوری اطلاعات و زیرساخت‌های ارتباطی فارغ از هرگونه صرف هزینه دولتی روند گسترش زیرساخت‌ها طی خواهد شد، اما توسعه زیرساخت‌ها در جهت تحقق شبکه ملی اطلاعات، افزایش سطح ترانزیت ترافیک از کشور و جذب همکاری عرضه‌کنندگان عمده خدمات زیرساختی شبکه بیشتر نیازمند رفع خلأهای قانونی و افزایش سطح رقابت است. آزادسازی مجوز نسل ۳ و بالاتر و حرکت به سمت عرضه مجوز خدمات به‌جای فناوری از اقدامات مفید صورت گرفته هستند و عدم توفیق در ایجاد شبکه ملی اطلاعات و اجرای نادرست طرح‌های مراکز مبادله ترافیک اینترنتی و شبکه‌های تحویل محتوا نقاط ضعف توسعه شبکه به‌شمار می‌آیند. آزادسازی فعالیت بخش خصوصی در بازار خدمات تصدیگرانه ترانزیت و افزایش ترافیک ورودی می‌تواند به رشد و توسعه بیشتر این بخش‌ها کمک کند.

جدول ۲۱. برنامه‌ها و عملکردهای مرتبط با عنوان تکمیل و توسعه زیرساخت و شبکه

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۱	تأمین زیرساخت‌های ارتباطی و فناوری اطلاعات و افزایش پهنای باند اینترنتی	افزایش پهنای باند اینترنت اعم از پهنای باند بین‌الملل و پهنای باند داخلی از دستاوردهای مثبت دولت بوده است. ضمن آنکه آزادسازی عرضه مجوز نسل سوم و چهارم یکی از عوامل مهم در افزایش دسترسی به پهنای باند اینترنتی از سمت مردم بود. واگذاری اقدامات تصدیگرانه توسعه زیرساخت‌ها به بخش خصوصی می‌تواند روند توسعه را شتاب بیشتری ببخشد.
۲	توسعه متوازن شبکه	در ردیف ۶ جدول ۲۰ ذکر شده است.
۳	افزایش ترافیک به‌منظور فراهم نمودن خدمات مورد نیاز به‌صورت ایمن، پایدار و با کیفیت مطلوب	یکی از پیشران‌ها برای افزایش ترافیک و جذب بازیگران عمده تولید و مدیریت ترافیک اینترنت، تدوین لوایح قانونی حفاظت از داده‌ها است که دولت به مجلس ارائه نکرده است.
۴	تدوین برنامه جامع و تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز به‌منظور ایجاد شبکه ملی اطلاعات و پیاده‌سازی دولت الکترونیک	طبق بند «۴» ماده (۲) ضوابط فنی و اجرایی توسعه دولت الکترونیک از نقشه جامع توسعه دولت الکترونیک کلیه پروژه‌ها و طرح‌های مرتبط با توسعه دولت الکترونیک باید در کمیسیون دولت الکترونیک شورای اجرایی فناوری اطلاعات بررسی و ارزیابی شوند، از این منظر، لوایح نیز پیش از تصویب در هیئت وزیران لازم است از سوی کمیسیون دولت الکترونیک مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرند. اما بررسی لوایح مربوط به خوشه‌های ۱۴گانه خدمات دولت الکترونیک نشان می‌دهد که هماهنگی بین دستگاهی در تدوین این لوایح ضعیف است.

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۵	توسعه شبکه‌های مرزی و اتصال به شبکه‌های مجاور به‌منظور ترانزیت و تبدیل شدن ایران به‌عنوان هاب منطقه	«بزرگراه ارتباطی ایران و اروپا» ^۱ (به اختصار EPEG) یکی از اقدامات صورت گرفته در این زمینه است. EPEG جمهوری آذربایجان را از طریق ایران به شرق آسیا و اقیانوسیه متصل می‌کند. اما وضع تعرفه‌های گران برای کنسرسیومی که EPEG را احداث کرده سبب عدم توسعه آن شده است. حتی برای ایران هم مقرون به‌صرفه نیست که از آن در ارتباطات بین‌الملل خود استفاده کند.

۳-۴-۴. توسعه صنعت و تحقیقات

تحقیقات متنوعی توسط دستگاه‌های تابعه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات انجام شده است. اما در زمینه توسعه صنعت، اقدامات مقدماتی انجام شده است.

در این راستا، معاونت نوآوری و فناوری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در تیرماه ۱۳۹۶ فهرست ۲۱ قلم کالای داخلی بخش فاوا را تهیه و طی مصوبه‌ای منع استفاده از مشابه خارجی آنها را به اپراتورها و شرکت‌های دارای مجوز آن وزارتخانه ابلاغ کرده است.

جدول ۲۲. برنامه‌ها و عملکردهای مرتبط با عنوان توسعه صنعت و تحقیقات

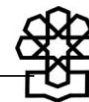
ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۱	ساماندهی جایگاه نهادی	در قانون برنامه ششم توسعه به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اجازه داده شده تا ساماندهی جایگاه نهادی در شرکت زیرساخت ارتباطات ایران را انجام دهد. اما وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات گزارشی در این زمینه ارائه نکرده است.
۲	حمایت و تقویت مرکز تحقیقات مخابرات ایران به‌عنوان اصلی‌ترین نهاد پژوهشی کشور در حوزه ICT	حمایت و تقویت مرکز تحقیقات مخابرات در سال‌های اخیر نتوانسته است نتیجه ملموسی مانند گذشته داشته باشد زیرا این مرکز هر ساله بیشتر تولیدات چند سال گذشته خود را در نمایشگاه‌ها رونمایی می‌کند.
۳	تعریف و اجرای پروژه‌های پژوهشی و تحقیقاتی در حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات و فضای مشارکت دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی داخلی و بین‌المللی	پروژه‌های متعددی در زمینه‌های مختلف تعریف شده و انجام شده‌اند، اما موفقیت تجاری صنعت فاوا یا کشور حاصل این پروژه‌ها نبوده و یا مکمل آن نبوده است.
۴	حمایت از تولید ملی و بنگاه‌های بخش خصوصی مبتنی بر تحقیقات و نوآوری‌های بومی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در حمایت از تولیدات بخش خصوصی بیشتر به انتشار فهرست تولیدات داخلی اکتفا کرده است و اجرای آن به‌صورت دقیق تحت نظارت این وزارتخانه نبوده است.
۵	توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان	
۶	تقویت پارک‌های ICT به‌منظور تأمین نیازهای ملی و صادرات خدمات فنی مهندسی، نرم‌افزار، تجهیزات و در راستای مقابله و کاستن از آثار تحریم	پارک‌های ICT به‌عنوان بخشی از کریدور ارتباطات و فناوری اطلاعات محسوب می‌شوند که ایجاد آن در یکی از پروژه‌های اقتصاد مقاومتی نیز به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات تکلیف شده است. مسئولیت ایجاد پارک‌های ICT به پژوهشگاه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات سپرده شده است. فراخوان اولیه برای جذب شرکت‌های ICT و استقرار آنها در محل

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
		پارک علم و فناوری دانشگاه تهران انجام شده است.
۷	استفاده بهینه و مطلوب از فناوری‌های نوین به‌عنوان نیروی پیش‌برنده توسعه اقتصادی کشور و افزایش سهم ICT در تولید ناخالص داخلی با استفاده از ظرفیت‌های بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات به‌ویژه اشتغال در حوزه فضای مجازی و الکترونیکی	در این زمینه آمارهای دقیقی منتشر نشده است.
۸	فراهم آوردن بستر مناسب جهت دستیابی به علوم، فناوری‌های نوین و بهنگام، زیرساخت‌ها و صنایع پیشرفته فضایی با حداکثر استفاده از توان ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی به‌منظور ارتقای اقتدار ملی و توسعه کاربردها و خدمات فضایی	سازمان فضایی در حوزه‌های مختلفی از جمله طراحی و ساخت سیستم‌ها و زیرسیستم‌های فضایی با دانشگاه‌های مطرح کشور همکاری داشته است. برای نمونه در زمینه طراحی و ساخت ماهواره‌های سنجشی (در سطح آزمایشگاهی) با دانشگاه علم و صنعت، شریف و امیرکبیر همکاری‌هایی صورت گرفته است. در حوزه تعاملات بین‌المللی می‌توان به موارد معدودی نظیر همکاری و انتقال دانش فنی میان کشورهای عضو اپسکو در خصوص ساخت میکروماهواره‌ها اشاره کرد.

۴-۴-۴. توسعه خدمات و ارائه خدمات به شهروندان

جدول ۲۳. برنامه‌ها و عملکردهای مرتبط با عنوان توسعه خدمات و ارائه خدمات به شهروندان

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۱	افزایش پهنای باند و تأمین دسترسی پرسرعت دستگاه‌های اجرایی، بنگاه‌های اقتصادی، پژوهشگران و خانوارها به شبکه ملی اطلاعات و افزایش خدمات الکترونیکی شامل دولت الکترونیک، تجارت الکترونیک، سلامت الکترونیک و آموزش و فراگیری الکترونیکی با توجه به پیوست‌های فرهنگی	رتبه ایران در شاخص توسعه دولت الکترونیکی طی سال‌های گذشته ۱۰۰ به ۱۰۶ تنزل پیدا کرده است. در زمینه سلامت الکترونیکی، پرونده الکترونیک سلامت کمتر از ۱۰ درصد اجرایی شده و از این پرونده استفاده لازم انجام نمی‌شود. در زمینه تجارت الکترونیکی پیشرفت‌هایی حاصل شده است، اما مشخص نیست چه میزان از این پیشرفت‌ها به‌خاطر عملکرد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است.
۲	ساماندهی و گسترش خدمات متنوع ارتباطات و فناوری اطلاعات با رویکرد رقابتی برای کلیه نقاط کشور به‌ویژه مناطق روستایی و نواحی کمتر توسعه‌یافته و مناطق مرزی به‌منظور شکاف دیجیتالی	در زمینه دسترسی پرسرعت دستگاه‌های اجرایی به شبکه اقدامات خوبی انجام شده است و شکایت‌ها نسبت به قطع و گندی دسترسی دستگاه‌ها نسبتاً کاهش یافته است. متوسط زمان پاسخگویی ادارات حدود ۸۶ درصد کاهش یافته است. حدود ۲۷۰۰۰ هزار روستا به اینترنت پهن‌بند متصل شده‌اند که این می‌تواند میزان دسترسی آنها به خدمات الکترونیکی را افزایش بدهد. اما باید در نظر داشت که بیش از ۶۵ هزار روستا در کشور وجود دارد که نشان می‌دهد هنوز نزدیک به ۶۰ درصد روستاها به اینترنت پهن‌بند دسترسی ندارند. وزیر ارتباطات تعداد دفاتر خدمات روستایی را در سال ۱۳۹۲، ۱۶۲۰۰ مورد اعلام کرد. اما طبق برخی اظهارات مسئولان صنفی بیش از ۵۰ درصد

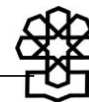

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
		دفا تر، درآمدی کمتر از درآمد مصوب شده اداره کار دارند و ۹۰ درصد دفا تر قادر به پرداخت بیمه پرسنل دفا تر نیستند و تعطیلی حدود ۳۰۰۰ دفا تر ICT روستایی وضعیت را نسبت به سال ۱۳۹۲ در روستاها بغرنج‌تر ساخته است.
۳	فراهم‌سازی دسترسی روستاهای کشور به شبکه ارتباطی براساس خدمات تکلیفی USO	حدود ۲۷۰۰۰ هزار روستا به اینترنت پهن‌بند متصل شده‌اند. این ظرفیت‌سازی باید با آموزش همراه باشد تا روستاییان بتوانند از زیرساخت‌های فراهم شده بهره لازم را ببرند.
۴	ارتقای ظرفیت و تنوع خدمات نوین شبکه پستی و ساماندهی زیربخش پست با استفاده از ظرفیت‌های الکترونیکی به‌منظور افزایش رضایت ذینفعان و ساماندهی اپراتورهای پستی	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مجوزهای قانونی را از مجلس شورای اسلامی برای ساماندهی بخش پست دریافت کرده، اما هنوز بخش پست دولتی و خصوصی ساماندهی مناسب نشده است. تاکنون اهم اقدامات انجام شده در این بخش عبارتند از: <ul style="list-style-type: none"> • اجرای پست لجستیک به‌صورت پایلوت • بهنگام‌سازی ۱۰۰ درصد کد پستی شهرها و ۵۵ درصد روستاها • راه‌اندازی و توسعه سیستم جامع یکپارچه مبادله و توزیع مرسولات پستی در سراسر کشور • راه‌اندازی سرویس نقشه (Map Server) جهت ارائه سرویس‌های مبتنی بر ردیابی • راه‌اندازی و توسعه سیستم همراه نام‌رسان (Mobile/PDA) • راه‌اندازی زیرساخت‌های یکپارچه وب‌سرویس‌های کد پستی و درگاه ارائه خدمات مبتنی بر کد پستی • تهیه نرم‌افزار جامع خطوط پستی • تجهیز کلیه خودروهای ناوگان رهسپاری شرکت ملی پست به سیستم راهبری (GPS) • ایجاد سامانه مدیریت تجارت الکترونیک پست (Gateway) • راه‌اندازی سامانه یکپارچه خدمات پستی • راه‌اندازی صندوق‌های هوشمند پستی معابر (Cashless) • توسعه طرح ملی مدیریت نشانی مکان‌محور و استعلامات میان دستگاهی اماکن (GNAF): – انجام فاز نخست پروژه G-NAF در شهرهای تهران، مشهد، اصفهان، قزوین و قم – تجهیز ۴۹ شهرداری و ۵۱۵ دهیاری به سامانه یکپارچه داده‌ای جغرافیایی
۵	توسعه خدمات پست‌بانک در روستاهای کشور و افزایش تعداد، تنوع و کیفیت خدمات با رویکردهای توسعه بانکداری الکترونیکی	سرمایه‌گذاری‌های زیادی از طرف وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات برای تجهیز پست‌بانک در روستاها و مناطق محروم انجام شده و در حال توسعه است. توسعه خدمات بانکداری الکترونیکی در اقصی نقاط کشور از دستاوردهای مهم دولت محسوب می‌شود که به‌خاطر اهمیت راهبردی‌اش نیاز به توجه درخور و نظارت بیشتر دارد.

۵-۴-۴. سایر موارد

جدول ۲۴. سایر برنامه‌ها و عملکردهای مرتبط با آنها

ردیف	برنامه‌ها	عملکرد (اجرای اهداف)
۱	مدیریت کلان در سطح وزارتخانه	در قانون برنامه ششم توسعه به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اجازه داده شده تا ساختار شرکت زیرساخت ارتباطات ایران را اصلاح کند. اما وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات گزارشی در این زمینه ارائه نکرده است. تبدیل شورای عالی فناوری اطلاعات به شورای اجرایی فناوری اطلاعات اقدام دیگر در این زمینه بوده است.
۲	اعتقاد به واسطاری و خصوصی‌سازی و رعایت اصل چهل و چهارم قانون اساسی	در سال‌های گذشته بخشی از سهام شرکت‌های مخابرات، پست‌بانک و کارخانجات مخابراتی ایران به بخش‌های خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی، واگذار شده بود. طی تصویبنامه شماره ۱۳۱۹۸/ت/۵۲۸۸۰ هـ مورخ ۱۳۹۵/۲/۷ هیئت محترم وزیران واگذاری بیش از ۴۹ درصد سهام پست‌بانک تا تحقق کلیه وظایف و مسئولیت‌های این بانک در مناطق روستایی و کمتر توسعه‌یافته متوقف شده است. مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۹۵/۳/۳، اجرای آزمایشی قانون اساسنامه سازمان پست جمهوری اسلامی ایران را به مدت پنج سال تصویب کرد. طبق این قانون سازمان پست جمهوری اسلامی ایران کارهای دولتی را انجام می‌دهد و دیگر وظایف شرکت پست قابل واگذاری است.
۳	توجه ویژه به مناطق محروم، مناطق کمتر توسعه‌یافته، مناطق مرزی و روستاها	حدود ۲۷۰۰۰ هزار روستا به اینترنت پهن‌بند متصل شده‌اند. توضیحات بیشتر در ردیف ۲ جدول ۲۳ آمده است.
۴	پاسخگو بودن مخابرات هم به نمایندگان مجلس و هم به مردم مناطق مختلف	در سال‌های اخیر پاسخگو بودن شرکت مخابرات به مجلس شورای اسلامی بیشتر شده است، اما هنوز با وضعیت مطلوب و مورد نظر نمایندگان محترم مجلس فاصله دارد.
۵	تخصیص درآمد مخابرات جهت نگهداری و توسعه مخابرات	شرکت مخابرات همچون سایر شرکت‌های خصوصی همواره بخشی از درآمدهای خود را صرف نگهداری و توسعه می‌کند، اما اینکه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات چقدر در میزان و مقدار سرمایه‌گذاری این شرکت خصوصی اثرگذار بوده است مشخص نیست. اگر منظور از «تخصیص درآمد در خود بخش» بخش دولتی زیرساخت ارتباطات باشد، این درآمدها طبق قانون مربوطه (مصوب ۱۳۹۲) قابلیت تخصیص در خود بخش را دارد و در حال انجام است.
۶	ساماندهی وضعیت مخابرات	در حوزه ارتباطات سیار تصویب طرح تراپردپذیری و ادامه گسترش نسل‌های سوم و چهارم موجب بهبود خدمات شده است. البته دخالت دولت در تعرفه‌گذاری‌ها به نتیجه لازم منتهی نشده است و وعده‌های پیرامون کاهش تعرفه شبکه ملی اطلاعات به نحو مطلوب محقق نشده است. در حوزه ارتباطات ثابت وضعیت شرکت مخابرات مطلوب نیست. زمان دریافت دایری تلفن ثابت در بعضی مناطق کشور افزایش یافته است.
۷	تعهد به قانون نسبت به بحث سازمان فضایی	سازمان فضایی به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات ملحق شد که می‌تواند تمرکز آن را بر حفظ نقاط مداری و توسعه ارتباطات ماهواره‌ای افزایش دهد.

۵. مهمترین اهداف کمتر تحقق یافته دولت یازدهم

با توجه به عملکرد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در خصوص وظایف قانونی خود، برنامه‌های پنج‌ساله و تعهدات وزیر محترم در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات و پست، اهم اهداف کمتر تحقق یافته در ادامه تشریح شده است.

۵-۱. حوزه دولت الکترونیکی

توسعه دولت الکترونیک مهمترین وجه از به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات محسوب می‌شود. دولت الکترونیک به چابک‌سازی دولت، صرفه‌جویی در بودجه عمومی، شفاف‌سازی، جلوگیری از فساد و ارتقای کیفیت خدمات دولت کمک شایانی می‌کند. مزایای فراوان دولت الکترونیک سبب شده تا همه کشورهای جهان به تناسب ظرفیت‌های خود به توسعه دولت الکترونیک بپردازند. کشورمان نیز سالیان متمادی تلاش‌های زیادی برای توسعه دولت الکترونیک انجام داده است. این تلاش‌ها گرچه لازم و قابل توجه بوده، اما با نیازهای کشور و الزامات قانونی آن فاصله زیادی دارد.

توسعه دولت الکترونیکی همواره در قوانین و اسناد بالادستی کشور مورد توجه بوده است. برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه به ابعاد مختلف توسعه دولت الکترونیک پرداخته و احکام متعددی برای توسعه زیرساخت‌ها، ایجاد و توسعه سامانه‌ها و ارائه خدمات الکترونیکی دارد. بیشتر احکام توسعه دولت الکترونیک در ماده (۴۶) برنامه پنجم توسعه تمرکز دارد. جزء «۳» بند «ج» ماده (۴۶) برنامه پنجم به دولت اجازه داده است تا پایان سال اول برنامه نقشه جامع دولت الکترونیک را به‌گونه‌ای تهیه کند که ارائه خدمات دولتی ممکن در پایان برنامه از طریق سامانه الکترونیکی انجام پذیرد. نقشه جامع دولت الکترونیک تهیه شده و ضوابط فنی اجرایی توسعه دولت الکترونیکی نیز در تاریخ ۱۳۹۳/۰۶/۱۱ به تصویب شورای عالی فناوری اطلاعات رسیده است.

طبق آخرین گزارش وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات حدود ۱۰۰ خدمت (از ۱۰۰۰ خدمت) بین دستگاهی به‌صورت الکترونیکی و از طریق سامانه GSB این وزارتخانه انجام می‌شود. بنابراین تنها ۱۰ درصد از هدف تعیین شده تحقق پیدا کرده است.

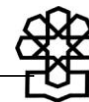
شاخص توسعه دولت الکترونیکی: دپارتمان امور اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد هر دو سال یک‌بار گزارش شاخص توسعه دولت الکترونیکی (EGDI) را منتشر می‌کند. این گزارش، وضعیت توسعه دولت الکترونیک ۱۹۳ کشور عضو سازمان ملل متحد را تبیین می‌کند.

جدول ۲۵. شاخص توسعه دولت الکترونیکی (EGDI) کشورهای منطقه چشم‌انداز ۱۴۰۴

رتبه در منطقه	کشور	رتبه جهانی در سال ۲۰۰۵	رتبه جهانی در سال ۲۰۱۶	امتیاز EGDI در سال ۲۰۱۶	تغییر رتبه
۱	رژیم اشغالگر قدس	۲۴	۲۰	۰/۷۸۰۶	۴
۲	بحرین	۵۳	۲۴	۰/۷۷۳۴	۲۹
۳	امارات متحده عربی	۴۲	۲۹	۰/۷۵۱۵	۱۳
۴	قزاقستان	۶۵	۳۳	۰/۷۲۵	۳۲
۵	کویت	۷۵	۴۰	۰/۷۰۸	۳۵
۶	عربستان سعودی	۸۰	۴۴	۰/۶۸۲۲	۳۶
۷	قطر	۶۲	۴۸	۰/۶۶۹۹	۱۴
۸	آذربایجان	۱۰۱	۵۶	۰/۶۲۷۴	۴۵
۹	گرجستان	۸۳	۶۱	۰/۶۱۰۸	۲۲
۱۰	عمان	۱۱۲	۶۶	۰/۵۹۶۲	۴۶
۱۱	ترکیه	۶۰	۶۸	۰/۵۹	-۸
۱۲	لبنان	۷۱	۷۳	۰/۵۶۴۶	-۲
۱۳	ازبکستان	۷۹	۸۰	۰/۵۴۳۴	-۱
۱۴	ارمنستان	۱۰۶	۸۷	۰/۵۱۷۹	۱۹
۱۵	اردن	۶۸	۹۱	۰/۵۱۲۳	-۲۳
۱۶	قرقیزستان	۷۶	۹۷	۰/۴۹۶۹	-۲۱
۱۷	جمهوری اسلامی ایران	۹۸	۱۰۶	۰/۴۶۴۹	-۸
۱۸	مصر	۹۹	۱۰۸	۰/۴۵۹۴	-۹
۱۹	سوریه	۱۳۲	۱۳۷	۰/۳۴۰۴	-۵
۲۰	تاجیکستان	۱۱۷	۱۳۹	۰/۳۳۶۶	-۲۲
۲۱	ترکمنستان	۱۸۰	۱۴۰	۰/۳۳۳۷	۴۰
۲۲	عراق	۱۱۸	۱۴۱	۰/۳۳۳۴	-۲۳
۲۳	پاکستان	۱۳۶	۱۵۹	۰/۲۵۸۳	-۲۳
۲۴	افغانستان	۱۶۸	۱۷۱	۰/۲۳۱۳	-۳
۲۵	یمن	۱۵۴	۱۷۴	۰/۲۲۴۸	-۲۰

Source: E-Government Survey 2016. United Nations.

همان‌طور که جدول ۲۵ نشان می‌دهد، جمهوری اسلامی ایران در بین ۲۵ کشور منطقه در جایگاه ۱۷ قرار دارد. رتبه ایران در طول ۱۱ سال (از سال ۲۰۰۵ تا سال ۲۰۱۶) به تعداد ۸ پله نزول کرده است. رتبه ۱۲ کشور منطقه در فاصله سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۶ ارتقا پیدا کرده است که به ترتیب عبارتند از: عمان (۴۶ رتبه)، آذربایجان (۴۵ رتبه)، ترکمنستان (۴۰ رتبه)، عربستان سعودی (۳۶ رتبه)، کویت (۳۵ رتبه)، قزاقستان (۳۲ رتبه)، بحرین (۲۹ رتبه)، گرجستان (۲۲ رتبه)، ارمنستان (۱۹ رتبه)، قطر (۱۴ رتبه)، امارات متحده عربی (۱۳ رتبه) و رژیم اشغالگر قدس (۴ رتبه).

جدول ۲۶. شاخص توسعه دولت الکترونیک (EGDI) جمهوری اسلامی ایران در فاصله سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۶

۲۰۱۶	۲۰۱۴	۲۰۱۲	۲۰۱۰	۲۰۰۸	۲۰۰۵	جمهوری اسلامی ایران
۰/۴۶۴۹	۰/۴۵۰۸	۰/۴۸۷۶	۰/۴۲۳۴	۰/۴۰۶۷	۰/۳۸۱۳	امتیاز EGDI
۱۰۶	۱۰۵	۱۰۰	۱۰۲	۱۰۸	۹۸	رتبه EGDI

مأخذ: همان

همان‌طور که در جدول ۲۶ نشان داده شده امتیاز ایران در شاخص توسعه دولت الکترونیکی سازمان ملل متحد (EGDI) در فاصله سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۶ افزایش داشته است، اما پیشرفت بیشتر رقیبان باعث شده تا رتبه ایران ۸ پله تنزل داشته باشد.

زیرشاخص‌های توسعه دولت الکترونیک

جدول ۲۷. زیرشاخص‌های توسعه دولت الکترونیک جمهوری اسلامی ایران در سال‌های ۲۰۰۵ و ۲۰۱۶

زیرشاخص	۱. خدمات برخط	۲. زیرساخت مخابراتی	۳. سرمایه انسانی
مقدار در سال ۲۰۰۵	۰/۳۰	۰/۱۱	۰/۷۴
مقدار در سال ۲۰۱۶	۰/۳۳	۰/۳۵	۰/۷۱

مأخذ: همان.

همان‌طور که در جدول ۲۷ نشان داده شده زیرساخت مخابراتی کشورمان در سال‌های اخیر رشد قابل توجهی پیدا کرده، اما ارائه خدمات برخط رشد مناسبی نداشته است. کشورمان هنوز در سطوح پایین توسعه دولت الکترونیکی با توجه به مراحل چهارگانه مدل خدمات برخط سازمان ملل قرار گرفته است. در سطوح اولیه بلوغ دولت الکترونیکی معمولاً عرضه اطلاعات و استعلامات به‌صورت الکترونیکی دنبال می‌شود و در سطوح بعدی بخشی از عرضه خدمات به‌صورت الکترونیکی عرضه می‌شود و طبق تعاریف فعلی از مدل بلوغ هنگامی خدمات الکترونیکی به بلوغ خواهند رسید که با استفاده از معماری و همکاری دستگاه‌ها، کاربران و بخش خصوصی خود قادر به تعریف خدمات جدید برای رفع نیازهای خود باشند و خدمات اختصاصی شده منطبق بر نیاز بخش‌ها و افراد قابل عرضه خواهند بود.^۱ با توجه به نیاز به بحث امنیت داده، سیستم‌های پرداخت آنلاین و اشتراک ایمن داده‌ها میان دستگاه‌های دولتی، حرکت به مراحل بالاتر با خدمات تبادلی و یکپارچه وجود دارد، اما این حرکت بسیار کند بوده و با دشواری فراوان همراه است.

۱. رجوع شود به: گزارش مبانی نظری توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات و کاربرد آن در تدوین برنامه ششم توسعه.

۵-۲. شبکه ملی اطلاعات

شبکه ملی اطلاعات، شبکه‌ای مبتنی بر قرارداد اینترنت به همراه سوئیچ‌ها و مسیریاب‌ها و مراکز داده‌ای است، به‌صورتی که درخواست‌های دسترسی داخلی و اخذ اطلاعاتی که در مراکز داده داخلی نگهداری می‌شوند به هیچ‌وجه از طریق خارج کشور مسیریابی نشود و امکان ایجاد شبکه‌های اینترنت و خصوصی و امن داخلی در آن فراهم شود.

براساس ماده (۴۶) برنامه پنجم توسعه، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است نسبت به ایجاد و توسعه شبکه ملی اطلاعات و مراکز داده داخلی امن و پایدار با پهنای باند مناسب با رعایت موازین شرعی و امنیتی کشور اقدام کند.

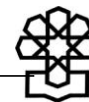
برای ایجاد شبکه ملی اطلاعات، پروژه‌های توسعه فیبر نوری، توسعه شبکه IP، توسعه شبکه انتقال، ایجاد و توسعه مراکز داده استانی، توسعه شبکه دسترسی و ایجاد مراکز تبادل اطلاعات (IXP) اجرا شده است.

پروژه‌های مرتبط با شبکه ملی اطلاعات، گستردگی و تنوع زیادی دارد. یکی از پروژه‌های مهم، ایجاد مرکز تبادل اطلاعات (IXP) است. تا اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۶، تعداد پنج مرکز تبادل اطلاعات (IXP) در شهرهای مشهد، تبریز، قم، تهران و شیراز راه‌اندازی شده است. دو مرکز تبادل داده نیز در اصفهان و اهواز آماده بهره‌برداری است که تمامی این مراکز وظیفه تبادل اطلاعات دیتاسنترها (مراکز داده) را به عهده دارند. تاکنون بالغ بر ۴۰ مرکز داده غیردولتی، ۴ پژوهشگاه و دانشگاه و مرکز داده دولتی به مرکز ملی تبادل اطلاعات تهران، ۱۰ مرکز داده غیردولتی و ۹ دیتاسنتر دولتی به مرکز ملی تبادل اطلاعات قم، ۷ مرکز داده غیردولتی به مرکز IXP مشهد، ۱۰ مرکز داده غیردولتی به مرکز شیراز و ۶ مرکز داده غیردولتی به مرکز تبریز متصل شده‌اند.

براساس این اطلاعات، مرکز ملی تبادل اطلاعات تهران و قم ۱۴۷۴ گیگابیت بر ثانیه، مرکز مشهد ۱۰۴ گیگابیت بر ثانیه، مرکز شیراز ۲۵۶ گیگابیت بر ثانیه و مرکز تبریز ۲۵۶ گیگابیت بر ثانیه ظرفیت برای تبادل محتوا دارند. البته به‌دلیل محدودیت شبکه‌ای، برخی از اپراتورها و سازمان‌ها امکان اتصال به شبکه IXP را ندارند.

۵-۳. شبکه‌های اجتماعی

شبکه‌های اجتماعی نسل نوینی از پایگاه‌های برخط به‌شمار می‌روند که هر یک، گروهی از کاربران را با ویژگی‌های خاص، گرد هم می‌آورند. این شبکه‌ها امکان دستیابی به اشکال نوینی از برقراری ارتباط و نیز به اشتراک‌گذاری محتوا در بستر اینترنت را فراهم آورده‌اند. بیش از ۶۰ نرم‌افزار شبکه اجتماعی داخلی در کشور وجود دارد، اما این نرم‌افزارهای داخلی قابل رقابت با نرم‌افزارهای مشابه خارجی

نیستند. حمایت دولت می‌تواند سبب تقویت نرم‌افزارهای داخلی شده و استفاده از آنها جایگزین نرم‌افزارهای خارجی شود.

ارائه نرم‌افزارهای توانمند شبکه اجتماعی داخلی مزایای زیر را به دنبال خواهد داشت:

- بهره‌مندی اقشار جامعه از خدمات بومی شبکه‌های اجتماعی داخلی
 - امکان ارائه محتوای بومی و خدمات ویژه بومی نظیر پرداخت‌های مالی در شبکه‌های اجتماعی و خدمات دولت الکترونیک
 - مدیریت بهینه ترافیک اطلاعات شبکه‌های اجتماعی در داخل کشور (استفاده از سرورهای خارجی بجای ایرانی و نبود شبکه تحویل محتوا)
 - بهره‌مندی تولیدکنندگان محتوا، خبرگزاری‌ها، سازمان‌های مردم‌نهاد، انجمن‌ها و دیگر موجودیت‌ها از فعالیت رسمی در شبکه‌های اجتماعی امن داخلی
 - شکل‌گیری محیط مناسب برای ایجاد و رشد کسب‌وکارهای پویا در شبکه‌های اجتماعی
- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات برای حمایت از عرضه‌کنندگان نرم‌افزارهای شبکه‌های اجتماعی داخلی اقدامات و حمایت‌هایی انجام داده است، اما این اقدامات نتایج لازم را نداشته است. وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات با توجه به ظرفیت‌های زیرساخت ارتباطات کشور می‌تواند نقش مهمی در ساماندهی حوزه شبکه‌های اجتماعی ایفا کند. این بخش همچنان نیازمند توجه و اقدامات اساسی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و دیگر متولیان است.

۴-۵. مدیریت باندهای فرکانسی

تکه‌باند‌های فرکانسی ۶۹۴ الی ۷۹۰ مگاهرتز و ۷۹۰ الی ۸۶۲ مگاهرتز از مهمترین فرکانس‌ها برای پوشش گسترده جمعیتی و جغرافیایی نسل‌های سوم، چهارم و بالاتر ارتباطات سیار محسوب می‌شود. با استفاده از این طیف فرکانسی می‌توان با طول موج پایین‌تر، گستره جغرافیایی بیشتری را تحت پوشش نسل‌های جدید ارتباطات سیار قرار داد. این باند با بسامد پایین‌تر، دارای تلفات کمی است و به ایستگاه‌های پایه^۱ کمتری نیاز دارد. بنابراین اپراتورهای ارتباطات سیار با استفاده از این باند فرکانسی با سرمایه‌گذاری و هزینه کمتری می‌توانند پوشش شبکه را گسترش و کیفیت خدمات را افزایش دهند. این ویژگی باندهای ۶۹۴-۸۶۲ به توسعه سریع ارتباطات سیار و خدمات باند پهن سیار در تمامی نقاط کشور خصوصاً در مناطق کم‌جمعیت و روستاها کمک بسیاری خواهد کرد و شکاف دیجیتالی بین مناطق برخوردار و کمتر برخوردار را کاهش خواهد داد. چالش شکاف دیجیتالی همواره یکی از نگرانی‌های مجلس شورای اسلامی است و هر ساله در بودجه سنواتی کشور مبالغ قابل توجهی با عنوان

USO^۱ برای توسعه ارتباطات در مناطق محروم تخصیص داده می‌شود. در حالی که با اعطای مجوز استفاده از باندهای ۶۹۴-۸۶۲ به اپراتورهای ارتباطات سیار، می‌توان هزینه توسعه شبکه را برای اپراتورهای مذکور کاهش داد و توسعه شبکه برای آنها مقرون به صرفه خواهد شد و همین امر به توسعه ارتباطات سیار و خدمات باند پهن سیار در مناطق کمتر برخوردار کمک زیادی خواهد کرد.

براساس توافقنامه‌ای که در سال ۲۰۰۶ میلادی در ژنو (سوئیس) توسط ۱۲۰ کشور از جمله ایران امضا شد، مقرر گردید: تکه‌باند‌های آزاد شده از تکمیل فرآیند گذار از پخش آنالوگ به دیجیتال، ترجیحاً برای خدمات پهن‌بند یو.ام. تی.اس^۲ (شامل نسل ۳ فناوری شبکه‌سازی تلفن همراه و نسل ۴ آن یا آل. تی.ئی)^۳ مصرف شوند.

تکه‌باند‌های ۶۹۴-۸۶۲ اکنون در اختیار سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران است و بعضی از شبکه‌های رادیو تلویزیونی علاوه بر پخش دیجیتال، به شیوه آنالوگ نیز پخش می‌شوند. این در حالی است که اکثر گیرنده‌های تلویزیونی کشور قادر به دریافت دیجیتال برنامه‌های رادیو تلویزیونی سازمان صداوسیما هستند. لذا اگر پخش آنالوگ متوقف شود، سازمان صداوسیما می‌تواند با برنامه‌ریزی در مدت زمان کوتاهی قسمتهایی از باند مذکور را آزاد کند. عدم استفاده مناسب از تکه‌باند‌های ۶۹۴-۸۶۲ نمونه بارزی از عدم استفاده بهینه و بهره‌وری بسیار پایین از منابع کمیاب باند فرکانسی است.

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات برای آزادسازی تکه‌باند‌های تخلیه شده از فرآیند دیجیتالی شدن پخش برنامه‌های رادیو تلویزیونی و واگذاری آنها به بهره‌برداران مخابراتی، تلاش زیادی انجام داده، اما نتیجه لازم تاکنون به دست نیامده است.

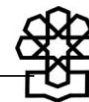
۵-۵. توسعه و به‌کارگیری نرم‌افزارهای متن‌باز

نرم‌افزارها به دو صورت متن‌بسته و متن‌باز تهیه می‌شوند. انحصارطلبی و سیطره اطلاعاتی تهیه‌کنندگان نرم‌افزارهای متن‌بسته باعث شده است که کشورها، رویکرد استفاده از نرم‌افزارهای متن‌باز را در حاکمیت و بخش خصوصی دنبال کنند. در کشور ما نیز دولت از سال ۱۳۷۹ به‌طور رسمی رویکرد تهیه و ترویج نرم‌افزارهای متن‌باز را آغاز کرد. با بروز تهدیدهای سایبری و بدافزاری دشمنان علیه کشور ما، دولت نیز یکی از راه‌های ایمن‌سازی سامانه‌های رایانه‌ای را مهاجرت به نرم‌افزارهای بومی و متن‌باز دانست. طبق بند «۱۵» ماده (۷) اساسنامه سازمان فناوری اطلاعات ایران، این وظیفه برعهده سازمان مذکور است. مواد (۲۳۱) و (۴۶) قانون برنامه پنجم توسعه نیز زمینه قانونی

1. Universal Service Obligation

2. Universal Mobile Telecommunications System (UMTS)

3. Long Term Evolution, a standard for high-speed wireless Communication for Mobile (LTE)

لازم برای پرداختن به موضوع تولید و ترویج نرم‌افزارهای متن‌باز را فراهم کرده است. سند راهبردی نظام جامع فناوری اطلاعات جمهوری اسلامی ایران، مصوب مورخ ۱۳۸۷/۲/۸ هیئت وزیران و تصویب‌نامه توسعه و به‌کارگیری نرم‌افزارهای بومی، مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱۹ مقررات پرداختن به موضوع متن‌باز را تعیین کرده است. سازمان فناوری اطلاعات ایران اقداماتی برای توسعه و به‌کارگیری نرم‌افزارهای متن‌باز انجام داده، اما این اقدامات به‌صورت پراکنده و کوچک بوده است.

جمع‌بندی

سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ رسیدن به جایگاه برتر علم و فناوری در منطقه را به‌عنوان هدف تبیین می‌کند. برنامه‌های توسعه پنج‌ساله کشور و سیاست‌های کلان آنها نیز در احکام متعدد توسعه زیرساخت‌های فاوا و استفاده از کاربردهای مختلف آن را مشخص کرده‌اند. وظایف و مأموریت‌های تبیین شده وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات نیز اهداف افزون‌تری را برای وزارتخانه و دستگاه‌های تابعه آن مشخص کرده است. طبق قانون، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات باید به‌صورت سالیانه گزارش مبسوطی از عملکرد خود ارائه می‌داد، اما بجز چند گزارش مختصر پیرامون وضعیت دسترسی به خدمات ارتباطات در کشور اسناد معتبرتری در دست نیست.

براساس ماده (۴۶) برنامه پنجم توسعه، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف شد نسبت به ایجاد و توسعه شبکه ملی اطلاعات و مراکز داده داخلی امن و پایدار با پهنای باند مناسب با رعایت موازین شرعی و امنیتی کشور اقدام کند. شبکه ملی اطلاعات هنوز در مرحله توسعه است و براساس تکلیف بند «الف» ماده (۴۶) برنامه پنجم توسعه به‌صورت کامل تحقق نیافته است.

سه‌م ۲ درصدی صنعت فناوری اطلاعات و ارتباطات از کل تولید ناخالص داخلی که در بند «الف» ماده (۴۶) تکلیف شده بود، تحقق پیدا نکرده است.

برطبق بند «ج» ماده (۴۶) قانون برنامه پنجم توسعه مقرر شده است که تا پایان سال دوم برنامه تمامی دستگاه‌های اجرایی باید بتوانند نسبت به ارسال و دریافت الکترونیکی همه استعلامات بین‌دستگاهی و واحدهای تابعه آنها با استفاده از شبکه ملی اطلاعات اقدام کنند، اما تاکنون این پروژه به‌صورت کامل و در تمامی دستگاه‌های اجرایی عملیاتی نشده است.

ارتقای بهره‌وری بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات یکی از تعهدات وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات است. شاخص‌های بهره‌وری بخش فاوا متعددند و آماری از آنها در دست نیست، اما از آنجا که در تعدادی از دستگاه‌های این بخش که موفق به اجرای مکانیزاسیون اداری شده‌اند، هنوز بسیاری از

امور و فرآیندها را کمافی السابق دستی اجرا می‌کنند. این امر نشان می‌دهد بهره‌وری بخش ارائه خدمات فاوا پایین است.

ساماندهی منابع کمیاب ملی از قبیل «طیف فرکانس و شماره» در قالب پروژه‌های اقتصاد مقاومتی به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات تکلیف شده است. در شرایط موجود به دلیل وجود مشکلات حقوقی، قانونی و ساختاری (مخالفت سازمان صدا و سیما) واگذاری تکه‌باندهای آزاد شده در فرآیند دیجیتالی شدن پخش با مشکل روبرو است. تکه‌باندهای ۶۹۴-۸۶۲ اکنون در اختیار سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران است. وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات نتوانسته است برای آزادسازی تکه‌باندهای تخلیه شده از فرآیند دیجیتالی شدن پخش برنامه‌های رادیو تلویزیونی و واگذاری آنها به بهره‌برداران مخابراتی اقدام کند.

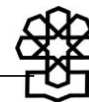
در زمینه دولت الکترونیکی کشور در این سال‌ها به صورت مستمر در رقابت با دیگر کشورهای منطقه در حال نزول رتبه بوده است. اقدامات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در همگرایی دستگاه‌های مختلف تاکنون با اهداف برنامه پنجم توسعه تطبیق نداشته است.

نقشه جامع دولت الکترونیک تصویب شده و پروژه‌هایی تعیین شده‌اند، اما همکاری بین وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و دستگاه‌های اجرایی در خصوص اجرای مطلوب پروژه‌ها ضعیف است.

توسعه و ارتقای خدمات به شهروندان یکی از تعهدات وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات است. در وضعیت مطلوب لازم است استاندارد کیفیت هریک از خدمات تعریف می‌شد تا بتوان توسعه و ارتقای خدمات به شهروندان را اندازه‌گیری کرد. با وجود تصویب مصوبه‌هایی در کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات درباره استانداردهای کیفیت خدمات فناوری اطلاعات و ارتباطات و شاخص‌های آن، نظارت بر اجرای این استانداردها به طور منسجم انجام نمی‌شود.

«افزایش ایمنی، پایداری و سلامت شبکه‌های فاوا از طریق بومی‌سازی تجهیزات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری» یکی از تعهدات وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات است. برنامه‌های افزایش ایمنی، پایداری و سلامت شبکه‌های فاوا از طریق مهندسی تاب‌آوری (رزیلینس) و بومی‌سازی اصول آن در فاز طراحی تجهیزات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری صورت می‌گیرد که بایستی در این راستا اقدامات مؤثرتری انجام شود.

«حمایت از توسعه نرم‌افزارهای بومی» یکی از تعهدات وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات است. سازمان فناوری اطلاعات ایران اقداماتی برای توسعه و به‌کارگیری نرم‌افزارهای متن‌باز انجام داده، اما این اقدامات با نیاز به توسعه روزافزون این بخش کفایت نداشته و در این زمینه اقدامات بیشتری باید انجام پذیرد.

منابع و مأخذ

۱. پوراسماعیل، حسن. بررسی الزامات و اقدامات دولت در توسعه و به‌کارگیری نرم‌افزارهای متن‌باز، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۳.
۲. پوراسماعیل، حسن. بررسی وضعیت واردات، فروش و خدمات پس از فروش گوشی تلفن همراه در کشور، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۳.
۳. پوراسماعیل، حسن و اجاقیان، پرستو. بررسی عملکرد بند «ج» ماده (۴۶) قانون برنامه پنجم (دفاتر پیشخوان دولت و بخش عمومی). تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۳.
۴. پورخسالیان، عباس و پوراسماعیل، حسن. موردکاوی توقف طرح مکالمه نامحدود اپراتورهای تلفن همراه، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۴.
۵. پیروی، محمد. اپراتورهای مجازی تلفن همراه، مزایا و نقش آنها در کشور، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۳.
۶. جلالی فراهانی، امیرحسین و پوراسماعیل، حسن. دستاوردها و پیامدهای واگذاری پروانه فعالیت اپراتور چهارم مخابراتی کشور، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۲.
۷. رجیبی، ابوالقاسم. بررسی عملکرد سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی در زمینه ارتباطات و فناوری اطلاعات، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۵.
۸. فقیهی، مهدی؛ پوراسماعیل، حسن و علوی، فاطمه. با نمایندگان مردم در مجلس دهم ۹. بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات ایران، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۵.
۹. فلاحی، شیمیا. ارزیابی عملکرد سازمان فناوری اطلاعات، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۳.
۱۰. مرکز پژوهش‌های مجلس، اظهارنظر کارشناسی درباره: وضعیت باندهای فرکانسی ۶۹۴ الی ۷۹۰ مگاهرتز و ۷۹۰ الی ۸۶۲ مگاهرتز در گذار از پخش رادیو تلویزیونی آنالوگ به دیجیتال. تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۵.
۱۱. مرکز پژوهش‌های مجلس، بررسی تدوین و تحقق نظام پایش شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور موضوع تبصره «۳» ماده (۴۶) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، تهران، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۳.
۱۲. مرکز پژوهش‌های مجلس، برنامه‌های پیام‌رسان و چندرسانه‌ای OTT؛ موج جدید دنیای ارتباطات، تهران، ۱۳۹۳.
۱۳. مرکز پژوهش‌های مجلس، وضعیت اینترنت ایران در مقایسه با کشورهای حوزه سند چشم‌انداز و دنیا، تهران، ۱۳۹۳.
14. ITU. Measuring the Information Society Report 2016. ITU.
15. ITU. Global Cybersecurity Index 2017. ITU.
16. UN. UN E-Government Survey 2016. United Nations.
17. WEF. Global Information Technology Report 2016. World Economic Forum.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۵۰۷

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی عملکرد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در دولت یازدهم

نام دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین (گروه فناوری اطلاعات و ارتباطات)
تهیه و تدوین‌کنندگان: حسن پوراسماعیل، عباس پورخصالین، محمدمین فصیحی، ابوالقاسم رجبی

همکاران: فاطمه علوی، علی اعظمی

مدیر مطالعه: مهدی فقیهی

ناظران علمی: حسین افشین، مهدی فقیهی

متقاضی: معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی: _____

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۰۶/۰۷

